

STAREC IN MORJE

Ernest Hemingway

To je bil starec, ki je v lahkem čolniku sam ribaril v zalivskem toku, in zdaj je lovil že štirinosemdeset dni, ne da bi bil kaj ujel. Prvih štirideset dni je bil neki deček z njim. Toda ko po štiridesetih dneh ni bilo nobene ribe, so dečku njegovi starši rekli, da je starec zdaj dokončno in za trdno s a l a o, kar se da nesrečen, in na njihov ukaz je šel deček v drug čoln, ki je prvi teden ujel tri dobre ribe. Deček je z žalostjo gledal, kako se je starec vsak dan vračal s praznim čolničem, in zmerom se je spustil k vodi, da mu je pomagal nositi zvite ribiške vrvi ali ribiški kavelj, ostve in jadro, omotano okoli jambora. Jadro je bilo pokrpano z vrečami za moko, in tako zvito je bilo kakor zastava trajnega poraza.

Starec je bil slok in suh, globoke gube so mu brazdale tilnik. Na licih je imel rjave pege nenevarnega kožnega raka, ki ga povzroča sonce, ko odseva na tropskem morju. Pege so mu pokrivalo obličje na obeh straneh in po dlaneh je imel globoko zarezano brazgotino, ki so jih naredile vrvi, kadar je vlačil težke ribe iz vode. Toda nobena izmed teh brazgotin ni bila nova. Bile so stare kakor razpoke v pustinji brez rib.

Vse na njem je bilo staro, samo oči ne, te so bile iste barve kakor morje, vedre in nepremagane.

»Santiago,« mu je rekel fant, ko sta se vzpenjala po obrežju od kraja, kjer sta potegnila čolnik na suho. »Lahko bi šel spet s teboj. Nekaj sva zaslužila.«

Starec je bil dečka naučil ribariti in deček ga je ljubil.

»Ne,« je dejal starec. »V srečnem čolnu si. Ostani v njem.«

»Toda spomni se, kako sedeminosemdeset dni nisi ničesar ujel, potem sva pa tri tedne vsak dan ujela po nekaj velikih.«

»Spominjam se,« je dejal starec. »Vem, da me nisi zapustil zato, ker bi bil vzdvomil nad menoj.«

»Oče mi je tako ukazal. Otrok sem in moram ga ubogati.«

»Vem,« je rekel starec. »To je povsem naravno.«

»Nima dosti zaupanja.«

»Ne,« je rekel starec. »Midva pa. Kaj neda?«

»Da,« je rekel deček. »Daj, da ti plačam pivo na Terasi, potem pa odneseva te reči domov.«

»Zakaj ne?« je dejal starec. »Ribič ribiču.«

Sedela sta na Terasi in mnogi izmed ribičev so se norčevali iz starca, pa se ni jezil. Drugi, izmed starejših ribičev, so ga gledali in so bili žalostni. Toda tega niso pokazali, vljudno so govorili o morskem toku, o globinah, v katere so spustili ribiške vrvi, o stanovitnem lepem vremenu in o tem, kar so videli. Ribiči, ki so ta dan kaj ujeli, so se že vrnili, pobili so svoje marline, jih položili v vsej dolžini čez dve deski, in po dva moža sta omahovala na koncu vsake deske, ko so jih nosili v ribarnico, kjer so čakale, da jih voz z ledom odpelje na trg v Havano. Tisti, ki so nalovili morske pse, so jih odnesli v tovarno onstran zaliva, kjer so jih s škripci potegnili kvišku, jim izrezali jetra, odrezali plavuti, posneli kožo in narezali meso v proge, da ga nasolijo.

Če je veter pihal z vzhoda, je duh iz tovarne nosilo čez zaliv; toda danes je bilo čutiti le prav rahel vonj, zakaj veter se je bil sprevrgel v sever in se nato polegel, tako da je bilo na Terasi prijetno in sončno.

»Santiago,« je dejal deček.

»Da,« je dejal starec. Držal je čašo in mislil na čas pred mnogimi leti.

»Ali naj grem po sardine, da jih boš imel za jutri?«

»Ne. Pojdi igrat baseball. Jaz še vedno lahko veslam in Rogelio bo vrgel mrežo.«

»Pa bi rad šel. Če že ne morem ribariti s teboj, bi ti rad kakó koristil.«

»Kupil si mi pivo,« je dejal starec. »Mož si že.«

»Koliko let mi je bilo, ko si me prvič vzel v čoln?«

»Pet, in toliko da si ostal živ, ko sem prezgodaj potegnil ribo v čoln in bi mi ga bila skoraj razbila. Ali se spominjaš?«

»Spominjam se, kako je rep otepal in tleskal, kako se je prečna klop zlomila in kako so bobneli tvoji udarci. Spominjam se, kako si me vrgel na sprednji konec čolna, kjer so bile mokre zvite vrvi, kako sem čutil, da se ves čoln trese, spominjam se trušča, ko si udarjal po ribi, kakor da sekaš drevo, in sladkega vonja po krvi povsod po meni.«

»Ali se tega zares spominjaš ali pa sem ti samo pripovedoval o tem?«

»Spominjam se vsega od tedaj, ko sva šla prvič skupaj na morje.« Starec ga je pogledal s svojimi ogorelimi, zaupljivo ljubečimi očmi.

»Ko bi bil moj, bi tvegal in te vzel s seboj,« je dejal. »Toda očetov si in materin, in v srečnem čolnu si.«

»Ali naj ti grem po sardine? Vem tudi, kje lahko dobim štiri vabe.«

»Saj imam še današnje. Del sem jih v sol v škatlo.«

»Naj ti prinesem štiri nove.«

»Eno,« je rekel starec. Upanje in zaupanje ga ves čas nista zapustila, toda zdaj sta se poživiljala, kakor če zapiha vetrič.

»Dve,« je rekel deček.

»Dve,« je pritrdil starec. »Pa jih nisi ukradel?«

»Bi jih tudi,« je rekel deček. »Toda te sem kupil.«

»Hvala ti,« je rekel starec. Preveč je bil preprost, da bi se bil vpraševal, kdaj je postal ponižen. Toda vedel je, da je postal, in vedel tudi, da ni to nič nelepega in da pravi ponos ni zato nič manjši.

»Če tok ostane tak, bo jutri lep dan,« je dejal.

»Kam pojdeš?« je vprašal deček.

»Daleč ven, da se povrnem, ko se veter sprevrže. Rad bi bil zunaj, preden se zdani.«

»Skušal ga bom pripraviti do tega, da bo lovil daleč zunaj,« je dejal deček. »Potem ti lahko prideva na pomoč, če boš ujel kaj res velikega.«

»Ko pa nerad lovi daleč zunaj.«

»Res je,« je dejal deček. »Toda uzrl bom kaj, česar ne more videti, recimo kako ptico nad vodo, in ga zvabil, da bo šel loviti pliskavice.«

»Ali ima tako slabe oči?«

»Skoraj slep je.«

»Čudno,« je rekel starec. »Saj nikoli ni lovil želv. To uničuje oči.«

»Toda ti si leta in leta lovil želve pred Moskitskim obrežjem, pa so ti oči le dobre.«

»Jaz sem nenavaden starec.«

»Pa si še dovolj močen, da izvlečeš res veliko ribo?«

»Mislim, da sem. In veliko zvijač poznam.«

»Dajva, odnesiva tiste reči domov,« je rekel deček. »Potem lahko vzamem metalno mrežo in grem po sardine.«

Pobrala sta opremo iz čolna. Starec je nosil jambor na rami, deček pa je nosil leseno škatlo z zmotanimi, trdo spletenimi rjavimi vrvmi, kavelj in ostve z ročajem. Škatla z vabami je bila na krmi čolna poleg kija, s katerim ribiči uženejo velike ribe, kadar jih potegnejo ob čoln. Starcu bi nihče ničesar ne ukradel, toda boljše je bilo vzeti jadro in težke vrvi domov, ker bi jim rosa škodila, in čeprav je bil starec povsem prepričan, da bi mu izmed domačinov nihče ničesar ne ukradel, je vendarle mislil, da bi po nepotrebnem zbujal skušnjave, če bi puščal kavelj in ostve v čolnu.

Skupaj sta šla po cesti gor k starčevi koči in vstopila skozi odprta vrata. Starec je prislonil jambor z omotanim jadrom k steni in deček je položil škatlo in drugo opremo zraven njega. Jambor je bil skoraj tako dolg kakor edina soba v koči. Koča je bila postavljena iz žilavih

podpornih listov kraljeve palme, ki jim pravijo *g u a n o*, in v njej je bila postelja, miza, en stol in prostor na prstenih tleh, kjer je bilo mogoče kuhati z ogljem. Na rjavih stenah sploščenih, prekrivajočih se listov krepkega, žilavega *g u a n a* sta bili barvasta podoba Svetega srca Jezusovega in podoba Device iz Cobra. To mu je zapustila žena. Svojčas je bila na steni tudi barvana fotografija njegove žene, pa jo je snel, ker se je ob pogledu nanjo čutil preveč osamljen, in zdaj je bila na polici v kotu pod njegovo čisto srajco.

»Kaj imaš za večerjo?« je vprašal deček.

»Lonec rumenega riža z ribami. Ali boš jedel?«

»Ne. Jedel bom doma. Ali naj ti zakurim?«

»Ne. Zakuril si bom pozneje. Ali pa pojem riž kar mrzel.«

»Ali lahko vzamem metalno mrežo?«

»Seveda.«

Metalne mreže ni bilo in deček se je spominjal, kdaj sta jo prodala. Toda vsak dan sta ponavljala to igro domišljije. Tudi lonca z rumenim rižem in ribami ni bilo in deček je vedel tudi to.

»Petinosemdeset je srečna številka,« je dejal starec. »Kako bi ti bilo všeč, ko bi videl, da sem ujel ribo, ki ima očiščena čez tisoč funtov?«

»Vzel bom metalno mrežo pa grem po sardine. Ali boš sedel na soncu med vrati?«

»Da. Včerajšnji dnevnik imam in bral bom o baseballu.«

Deček ni vedel, ali je tudi včerajšnji dnevnik izmišljen. Toda starec ga je potegnil izpod postelje.

»Perico mi ga je dal v *b o d e g i*,« je pojasnil.

»Vrnem se, ko bom imel sardine. Spravil bom tvoje in svoje skupaj na led in zjutraj si jih lahko razdeliva. Ko se vrnem, mi boš pripovedoval o baseballu.«

»Yankeeji' ne morejo izgubiti.«

»Toda bojim se *Indijancev'* iz Clevelanda.«

»Zaupaj v Yankeeje, sinko moj. Spomni se velikega *Di Maggia*.«

»Bojim se tako *detroitских* *Tigrov'* kakor *clevelandских* *Indijancev'*.«

»Le pazi, sicer se boš bal celo *Rdečih'* iz *Cincinnatija* in *Belih nogavic'* iz *Chicaga*.«

»Poglej vso reč, pa mi boš povedal, ko se vrnem.«

»Kaj misliš, ali bi kupila loterijski listek s končno številko petinosemdeset? Jutri je petinosemdeseti dan.«

»To lahko storiva,« je dejal deček. »Kaj pa s tvojim velikim rekordom, sedeminosemdeset?«

»Taka reč se ne ponovi. Misliš, da boš lahko našel listek s številko petinosemdeset?«

»Lahko ga naročim.«

»En listek. To je poltretji dolar. Od koga si moreva to izposoditi?«

»To je lahko. Dva dolarja in pol si vedno lahko izposodim.«

»Mislim, da bi morda mogel tudi jaz. Toda skušam se ogibati izposojanja. Najprej si izposojaš, potem pa beračiš.«

»Glej, da ti bo toplo, stari,« je rekel deček. »Ne pozabi, da smo v septembru.«

»V mesecu, ko prihajajo velike ribe,« je dejal starec. »Maja je vsakdo lahko ribič.«

»Zdaj grem po sardine,« je dejal deček.

Ko se je deček vrnil, je starec spal na stolu in sonce je že zatonilo. Deček je potegnil staro vojaško odejo s postelje in jo razgrnil po naslonilu stola in po starčevih ramenih. Ta ramena so bila nenavadna, še vedno krepka, čeprav zelo stara, tudi tilnik je bil še zmerom močen in gube se niso tako zelo videle, ko je starec spal in mu je glava visela naprej. Njegova srajca je bila zakrpana tolikokrat, da je bila podobna njegovemu jadru, in krpe so na soncu obledele v veliko različnih barvnih odtenkov. Toda starčeva glava je bila zelo stara in ko so bile oči zaprte, ni bilo na njegovem obrazu nič življenja. Časnik mu je ležal na kolenih in roka ga je obteževala, da ga večerna sapica ni odnesla. Bil je bosonog.

Deček ga je pustil in ko se je vrnil, je starec še vedno spal.

»Zbudi se, stari,« je rekel deček in položil stareu dlan na koleno.

Starec je odprl oči in se za trenutek vračal iz velike daljave. Nato se je nasmehnil.

»Kaj pa imaš?« je vprašal.

»Večerjo,« je dejal deček. »Večerjala bova.«

»Nisem posebno lačen.«

»Daj, pridi in jej. Ne moreš ribariti, ne da bi jedel.«

»Saj sem jedel,« je dejal starec, vstal, vzela časnik in ga zložil. Nato je začel zlagati še odejo.

»Ostani ogrnjen z njo,« je rekel deček. »Dokler sem jaz pri življenju, ne boš ribaril, ne da bi jedel.«

»Potem pa dolgo živi in pazi nase,« je dejal starec. »Kaj bova jedla?«

»Črni kostanj in riž, pečene banane in malo dušene jedi.«

Deček je prinesel vse to v dvodelni kovinski posodi iz »Terase«. Po dva noža, vilice in žlici je imel v žepu, za vsakega posebej ovite v papirnat prtiček.

»Kdo ti je dal to?«

»Martin. Lastnik.«

»Moram se mu zahvaliti.«

»Sem se mu že jaz zahvalil,« je dejal deček. »Ni treba, da bi se mu še ti.«

»Dal mu bom meso s trebuha kake velike ribe,« je dejal starec.

»Ali nama je to že kdaj storil?«

»Mislim, da.«

»Potem mu moram dati kaj več ko meso s trebuha. Zelo pozoren je do naju.«

»Poslal je vsakemu eno pivo.«

»Najrajši imam pivo v vrčkah.«

»Vem. Toda to je v steklenicah, pivo Hatuey, in steklenici bom vrnil jaz.«

»Zelo si prijazen,« je rekel starec. »Ali se lotiva jedi?«

»Saj sem te vabil,« je prijazno rekel fant. »Nisem hotel odpreti posode, dokler ne boš pripravljen.«

»Pripravljen sem,« je dejal starec. »Moral sem se samo umiti.«

Kje si se umil? je pomislil deček. Vaški vodovod je bil dve ulici niže ob cesti. Moram mu prinesiti vode, je pomislil, pa milo in dobro brisačo. Zakaj nič ne mislim? Priskrbeti mu moram še eno srajco, suknjič za zimo pa kakšne čevlje in še eno odejo.

»Dušena jed je imenitna,« je rekel starec.

»Pripoveduj mi o baseballu,« je poprosil deček.

»V Ameriški ligi bodo zmagali 'Yankeeji', kakor sem rekel,« je zadovoljno rekel starec.

»Danes so izgubili,« je rekel deček.

»To nič ne pomeni. Veliki Di Maggio je spet veliki Di Maggio.«

»Saj imajo v moštvu še druge.«

»Seveda. Toda on je nekaj posebnega. V drugi ligi imam izbiro med Brooklynom in Philadelphijo in izbrati moram Brooklyn. Toda ob tem mislim na Dicka Sislerja in njegove silne udarce v starem parku.«

»Takih udarcev ni bilo nikoli nikjer. Najboljši so, kar sem jih kdaj videl.«

»Ali se spominjaš, kako je zahajal na Teraso? Rad bi ga bil povabil s seboj na ribarjenje, pa si ga nisem upal, ker sem bil preboječ. Potem sem ti rekel, da ga povabi ti, pa si bil tudi preboječ.«

»Vem. To je bilo zelo narobe. Lahko da bi bil šel z nama. Potem bi se tega spominjala vse življenje.«

»Velikega Di Maggia bi bil rad peljal ribarit,« je dejal starec. »Pravijo, da je bil njegov oče ribič. Morebiti je bil tako ubog, kakor sva midva, pa bi bil razumel.«

»Oče velikega Sislerja ni bil nikoli ubog in igral je v velikih ligah, ko je bil mojih let.«

»Ko sem bil jaz tvojih let, sem bil navaden mornar na jadrnici, ki je vozila v Afriko, in po večerih sem videval leve na obrežjih.«

»Vem. Pravil si mi.«

»Ali bova govorila o Afriki ali o baseballu?«

»O baseballu, mislim,« je rekel fant. »Pripoveduj mi o velikem Johnu J. Mc Grawu.«

»Tudi ta je svoje dni včasih prihajal na Teraso. Toda bil je robot in trdih besed, in kadar je pil, je bilo težko z njim. Prav toliko kot do baseballa mu je bilo do konj. Vsaj spiske konj je zmerom nosil v žepu in po telefonu je pogosto govoril konjska imena.«

»Kot upravnik moštva je bil imeniten,« je rekel deček. »Moj oče ga ima za najimenitnejšega.«

»Ker je največkrat prihajal semkaj,« je rekel starec. »Ko bi bil Durocher še naprej vsako leto prihajal sem, bi imel tvoj oče njega za najimenitnejšega.«

»No, kateri je pa imenitnejši upravnik, Luque ali Mike Gonzales?«

»Mislim, da sta si enaka.«

»Najboljši ribič si pa ti.«

»Nisem. Poznam druge, ki so boljši.«

»Q u é v a,« je dejal fant. »Veliko je dobrih ribičev in nekaj je imenitnih. Toda takega, kot si ti, ni nobenega.«

»Hvala ti. Osrečuješ me. Upam, da ne prinese od kod kake ribe, ki bi bila tako velika, da bi naju postavila na laž.«

»Take ribe ni, če si še močen, kakor praviš.«

»Morebiti nisem tako močen, kakor mislim,« je dejal starec. »Toda veliko zvijač poznam in odločen sem.«

»Zdaj bi moral leči, da boš zjutraj čil. Jaz odnesem te reči nazaj na Teraso.«

»Pa lahko noč, no. Zjutraj te zbudim.«

»Ti si moja budilka,« je rekel fant.

»Moja budilka je starost,« je rekel starec. »Zakaj se starci tako zgodaj zbudijo? Mar zato, da bi imeli še en dolg dan?«

»Ne vem,« je rekel deček. »Vem samo, da dečki spijo dolgo in trdno.«

»Tega se spominjam,« je dejal starec. »Zbudil te bom o pravem času.«

»Ne maram, da bi me on budil. Potem je tako, kakor da bi bil jaz kaj manj.«

»Vem.«

»Dobro spi, stari.«

Deček je odšel. Večerjala sta bila brez luči na mizi in starec je slekel hlače in legel v temi. Hlače si je zvil, da so mu bile za blazino, in je vtaknil časniki mednje. Omotal se je z odejo in spal na drugih starih časnikih, ki so pokrivali posteljne vzmeti.

Kmalu je zaspal in sanjal o Afriki iz svojih deških let, o dolgih zlatih obalah in o belih obalah, tako belih, da so te skelele oči, o visokih rtih in o velikih rjavih gorah. Zdaj je vsako noč živel ob tej obali, v sanjah je slišal kipenje valov in videl čolne domačinov, kako so vozili skozenj. Medtem ko je spal, je vonjal duh po katranu in predivu s krova, čutil je vonj po Afriki, ki ga je zjutraj prinašal vetrič s kopnega.

Kadar je zaduhal vetrič s kopnega, se je navadno zbudil in se oblekel, da gre prebuditi dečka. Toda to noč je prišel vonj po sušniku zelo zgodaj, tudi v sanjah je vedel, da je prezgodaj, in je sanjal še naprej, da je videl bele vrhove Otočja, kako so se vzdigovali iz morja, in nato je sanjal o raznih zalivih in pristanih na Kanarskih otokih.

Nič več ni sanjal o viharjih in tudi ne o ženskah, velikih prigodah, velikih ribah, ne o bojih, ne o merjenju moči in ne o svoji ženi. Zdaj je sanjal samo še o krajih in o levih na obrežju. V mraku so se igrali kakor mačice in ljubil jih je, kakor je ljubil dečka. O dečku ni sanjal nikoli. Na vsem lepem se je zbudil, pogledal skozi odprta vrata na mesec, odmotal hlače in jih oblekel. Spustil je vodo pred kočjo in odšel gor po cesti, da zbudi dečka. Drhtel je v jutranjem hladu. Toda vedel je, da se bo od drhtenja ogrel in da bo kmalu veslal.

Duri hiše, v kateri je živel deček, niso bile zaklenjene, odprl jih je in tiho vstopil s svojimi bosimi nogami. Deček je spal na posteljici v prvi sobi in starec ga je razločno videl v luči, ki jo je dajal bledeči mesec. Nalahno ga je prijel za nogo in jo držal, dokler se deček ni zbudil, se obrnil in ga pogledal. Starec je pokimal in deček je vzel hlače s stola ob postelji, sedel na posteljo in si jih oblekel.

Starec je šel iz hiše in fant je prišel za njim. Bil je zaspan in starec ga je objel okoli ramen in dejal: »Žal mi je.«

»Qu é v a,« je rekel deček. »Mož to pač mora.«

Šla sta po cesti dol k starčevi kočji in po vsej cesti so se v temi premikali boski možje, ki so nosili jambore svojih čolnov.

Ko sta prišla v starčevo kočo, je deček vzel zvitke vrvi v košari, ostve in kavelj, starec pa si je naložil na pleča jambor z namotanim jadrom.

»Ali boš kave?« je vprašal fant.

»Dela bova opremo v čoln, potem bi je malo.«

Pila sta kavo iz škatel za konservirano mleko v zajtrkovalnici, kjer so odpirali za ribiče navsezgodaj.

»Kako si spal, stari?« je vprašal deček. Zdaj se je prebujal, čeprav se je še vedno težko ločeval od spanca.

»Prav dobro, Manolin,« je dejal starec. »Danes me navdaja zaupanje.«

»Mene tudi,« je dejal deček. »Zdaj moram po tvoje in svoje sardine in po tvoji novi dve vabi. On prinaša najino opremo sam. Nikoli ne mara, da bi kdo kaj nosil.«

»Različna sva,« je rekel starec. »Jaz sem ti dajal nositi reči, ko ti je bilo pet let.«

»Vem,« je dejal deček. »Precej se vrnem. Popij še eno kavo. Tukaj nama zaupajo.«

Bos je odšel po koralnem skalovju k ledenici, kjer so bile spravljene vabe.

Starec je počasi pil kavo. Vedel je, da bo to vse, kar bo spravil vase ta dan, in da mu je potrebna. Jesti se mu že vse zadnje čase ni ljubilo in nikoli ni nosil kosila s seboj. Na sprednjem koncu čolniča je imel steklenico vode in ves dan ni potreboval nič drugega.

Deček se je vrnil s sardinami in z vabama, zavitima v časnik, in spustila sta se po stezi k čolnu, čuteč prodnati pesek pod nogami, vzdignila sta čoln in ga podrsnila v vodo.

»Dobro srečo, stari.«

»Dobro srečo,« je rekel starec. Nataknil je vrvene vezi vesel na ključa, se nagnil naprej, da je lahko premagal pritisk vesel v vodi, in začel v temi veslati iz zaliva. Z drugih delov obale so odhajali na morje drugi čolni in starec je slišal potapljanje in zamahe njihovih vesel, čeprav jih ni mogel videti, zakaj mesec je bil že za hribi.

Včasih je kdo v kakem čolnu spregovoril, toda iz večine čolnov ni bilo slišati drugega kot potapljanje vesel. Ko so zapustili ustje zaliva, so se razmaknili in vsak je veslal na tisto stran oceana, kjer je upal najti ribe. Starec je vedel, da pojde daleč na odprto, pustil je vonj po koprnem za seboj in veslal ven v čisti vonj oceana v zgodnjem jutru. Videl je svetlikanje zalivske morske trave v vodi, ko je veslal čez tisti del oceana, ki so mu ribiči pravili veliki vodnjak, zakaj morje se je tam iznenada spuščalo sedem sto sežnjev globoko in tam so se

zбирale ribe vseh vrst, ker se je tok vrtinčil ob strmih stenah morskega dna. Tu so bili nagnjeni rački in drobne belice in v najglobljih luknjah včasih tudi jate sip, ki so se ponoči vzdigovale prav do površja, kjer so se vse potujoče ribe hranile z njimi.

V temi je starec čutil, kako prihaja jutro, in medtem ko je veslal, je slišal drhteči glas letelih rib, ko so zapuščale vodo, in sikanje njihovih togo vzravnanih plavuti, ko so frčale po temi. Leteče ribe je imel zelo rad, bile so mu glavne prijateljice na oceanu. Ptice so se mu smilile, posebno drobne, krhke temne čigre, ki so zmerom letale in iskale, pa skoraj nikoli niso nič našle, in mislil je: »Ptice imajo trše življenje kakor mi, če izvzamemo roparice in zajetne, močne ptice. Le zakaj so na svetu tako krhke in občutljive ptice, kakor so te čigre, ko je ocean včasih tako okruten? Prijazen je in zelo lep. Toda včasih je tako okruten in to prihaja tako iznenada, te ptice, ki letajo, se potaplajo in lovijo, s svojimi šibkimi, žalostnimi glasovi, so prekrhke za morje.«

Na morje je vedno mislil kot l a m a r, kakor mu pravijo v španščini tisti, ki ga ljubijo. Včasih tisti, ki ga ljubijo, govorijo slabo o njem, toda tudi to vedno govorijo tako, kakor da bi bilo morje ženska. Nekateri izmed mlajših ribičev, tisti, ki so uporabljali bóje za plavače na svojih ribiških vrveh in ki so imeli motorne čolne, kupljene za velike denarje, ki so jih vrgla jetra morskih psov, so imenovali morje z moško obliko e l m a r. Govorili so o njem kot o kakem tekmeču, ali kakem kralju, ali celo kot o sovražniku. Toda starec je zmerom mislil nanj v ženski obliki in bilo mu je nekaj, kar lahko daje ali odreka velike milosti, in če počenja divje ali malopridne reči, je to zato, ker ne more drugače. Mesec vpliva nanjo kakor na žensko, je mislil.

Veslal je vztrajno in brez napora, ker se je gnal enakomerno naprej in ker je bila površina oceana gladka, le tu in tam je tok naredil kak vrtinček. Puščal je, da je tok opravljal tretjino dela, in ko se je začelo daniti, je videl, da je že dalje, kot je bil upal, da bo ob tej uri.

Teden dni sem lovil nad globokimi vodnjaki, pa nisem ničesar opravil, je mislil. Danes bom lovil zunaj, kjer so jate bonitov in albacorov, in morebiti bo kak velik med njimi.

Preden se je povsem zdanilo, je imel že nastavljene vabe in je plul s tokom. Ena vaba je bila štirideset sežnjev globoko. Druga je bila petinsedemdeset sežnjev globoko, tretja in četrta pa sto in sto petindvajset sežnjev globoko v modri vodi. Vsaka vaba je visela z glavo navzdol, ročaj trnka je tičal v ribi, ki je bila za vabo, trdno povezan in zašit, in ves štrleči del trnka, lok in konica, je bil pokrit z novimi sardinami. Vsaka sardina je bila nabodena skozi obe očesi, tako da

so bile nabrane v polovičen venec na štrlečem jeklu. Vsak del trnka, ki ga je mogla začutiti velika riba, je imel prijeten vonj in dober okus.

Deček mu je dal dva nova majhna tuna ali albacora, kakor grezilo sta visela na najglobljih dveh vrveh, in na drugih dveh je imel velikega modrega rogatca in rumeno ščukico; ta dva je uporabljal že prej, toda še vedno sta bila v dobrem stanju in izvrstne sardine so jima dajale vonj in privlačnost. Vrvi so bile debele kakor velik svinčnik in vsaka je bila z zanko pritrjena na mlado, zeleno palico, tako da bi se palica potopila, brž ko bi kaj potegnilo za vabo ali se je dotaknilo, in vsaka vrv je imela dva zvitka po štirideset sežnjev, ki ju je bilo mogoče pritrčiti na druge nadomestne zvitke, tako da je riba, če je bilo treba, lahko odmotala več ko tri sto sežnjev vrvi.

Mož je gledal čez rob čolna, ali se bo katera teh palic potopila, in nalahno veslal, tako da so vrvi ostajale ravne zgoraj in spodaj in vsaka v svoji globini. Bilo je že prav svetlo, vsak trenutek je utegnilo vziti sonce.

Bledo sonce se je vzdignilo iz morja in starec je uzrl druge čolne, razkropljene po področju toka, nizko na vodi, precej bliže obali. Sonce je posijalo močnejše in na vodi se je zableščalo, in potem, ko je povsem vzšlo, mu ga je morska gladina odbijala v oči, tako da je živo skelelo in je veslal, ne da bi gledal tja. Gledal je dol v vodo in opazoval vrvi, ki so se naravnost spuščale v vodno temino. Bolj ko vsak drug je pazil, da so bile ravne, tako da je v vsaki plasti temnega toka na vsako ribo, ki bi plavala tam, čakala vaba natanko tam, kjer je hotel. Drugi so puščali, da je vabe zanašal tok, in včasih so bile šestdeset sežnjev globoko, ko so ribiči mislili, da so v globini sto sežnjev.

Toda, je mislil, jaz jih držim natanko. Samo sreče nimam več. Toda kdo ve? Morebiti danes. Vsak dan je nov dan. Bolje je, če imaš srečo. Toda rajši sem natančen. Potem si pripravljen, ko pride sreča.

Sonce je bilo dve uri više in oči ga niso več tako skelele, ko je gledal proti obali.

Vse življenje me je zgodnje sonce skelelo v očeh, je mislil. Pa so še vedno dobre. Zvečer lahko pogledam naravnost v sonce, ne da bi videl črno. Pa še močnejše je zvečer. Toda zjutraj boli.

Prav tedaj je zagledal črno burjevko, ki je s svojimi dolgimi črnimi krili krožila po nebu pred njim. Naglo se je spustila, poševno drseč z nazaj upognjenimi krili, in nato spet krožila.

»Nekaj ima,« je glasno rekel starec. »Ne gleda kar tako.«

Počasi in enakomerno je veslal proti kraju, kjer je krožila ptica. Nič ni hitel in pazil je, da so bile vrvi spodaj in zgoraj ravne. Toda

nekoliko hitreje je plul s tokom, tako da je še vedno ribaril pravilno, čeprav hitreje kakor bi bil, ko bi ne bil skušal izrabiti ptice.

Ptica se je vzdignila više v zrak in spet krožila z nepremičnimi perutmi. Nato se je iznenada spustila v vodo in starec je videl, kako so se letеče ribe pognale iz vode in obupno drsele po gladini.

»Pliskavice,« je naglas rekel starec. »Velike pliskavice.«

Potegnil je vesla v čoln in vzel s sprednjega konca krajšo vrv. Imela je žičnato vodilno vrvco in srednje velik trnek, in za vabo je nataknil eno izmed sardin. Spustil jo je čez stranico in jo pritr dil na okrogli svornjak na krmi. Nato je pritr dil še drugo vabo na drugo vrv in jo pustil zvito v senci na sprednjem koncu. Začel je spet veslati in opazovati črno ptico z dolgimi krili, ki je zdaj lovila nizko nad vodo.

Gledal je in ptica se je spet potopila, poševno je nagnila krila med potapljanjem in nato divje, brezkoristno otepala z njimi, ko je sledila letеče ribe. Starec je videl v vodi rahle izbokline, ki so jih delale velike pliskavice, ko so zasledovale bežeče ribe. Pliskavice so rezale vodo pod letеčimi ribami v zraku — ko se bodo ribe spustile, jih bodo pliskavice, naglo plavaje, dočakale v vodi. Velika jata pliskavic, je pomislil. Plavajo v velikem razmiku, letеče ribe imajo malo upanja. Ptica nima prav nič upanja. Leteče ribe so prevelike zanjo in gredo prehitro.

Opazoval je, kako so se letеče ribe spet in spet zaganjale iz vode, opazoval brezuspešne gibe ptice. Ta jata mi je ušla, je pomislil. Pre-naglo in predaleč se odmikajo. Toda morebiti ujamem kako, ki bo zablodila, in morebiti je kje blizu njih moja velika riba. Nekje mora biti moja velika riba.

Oblaki nad kopnim so se vzdignili kakor gore in obala je bila samo še dolga zelena črta s sivomodrimi griči v ozadju. Voda je bila temnomodra, tako temno, da je bila skoraj škrlatna. Gledal je dol in videl, kako se v temni vodi usiplje plankton in kako čudno svetlobo ustvarja sonce. Opazoval je svoje vrvi in pazil, da so se ravno potapljale v vodo, in zadovoljen je bil, da vidi toliko planktona, zakaj to je napovedovalo ribe. Čudna svetloba, ki jo je sonce ustvarjalo v vodi, zdaj ko je bilo više, je napovedovala lepo vreme, in isto je napovedovala oblika oblakov nad kopnim. Toda ptice zdaj skoraj ni bilo več videti in na morski površini se ni pokazalo nič drugega kot nekaj šopov rumene, od sonca pobeljene zalivske trave in škrlatni, krepko izoblikovani, spreminjasti, zdrizasti mehur portugalske ladje, ki je plavala trdo ob čolnu. Obrnila se je na bok in se spet zravnala. Veselo kakor mehurček je plavala s svojimi dolgimi morilnimi škrlatnimi vlakni, ki so se vlekla po en meter za njo v vodi.

»A g u a m a l a,« je dejal starec. »Ti vlačuga.«

Medtem ko se je nalahno upiral v vesla, je pogledal dol v vodo in zagledal drobne ribice, ki so bile enake barve kakor plavajoča vlakna in so plavale med njimi in pod majhno senco, ki jo je med plavanjem metal mehurček. Njim je bil njen strup nenevaren. Toda ljudem ni bil nenevaren in ko bi se nekaj sluzastih, škrlatnih vlaken prijelo na kako ribiško vrv in ostalo na njej, medtem ko bi starec vlekel ribo v čoln, bi se mu na rokah naredile modrice in rane, kakršne lahko povzročijo strupeni grmi. Samo da zastrupljenje z a g u o m a l o nastopi hitro in deluje kakor udarec z bičem.

Spreminjasti mehurčki so bili lepi. Toda v morju ni nič bolj zahrbtnega in starec je rad gledal, kako so jih jedle velike morske želve. Kadar so jih želve uzrle, so se jim približale od spredaj, zaprle oči, da bi bile docela oklopljene, in jih pojedle z vlakni vred. Starec je rad gledal želve, ko so jih jedle, in tudi sam je na obali po viharju rad hodil po njih in poslušal, kako pokajo, ko je stopal nanje s svojimi žuljavimi podplati.

Rad je imel zelene želve in bise, ki so tako gosposke, hitre in veliko vredne, in prijateljski prezir je čutil do orjaških, neumnih morskih želv, ki so rumene v svojem oklepu, ki se tako čudno pariyo in ki z zaprtimi očmi zadovoljno jedo portugalske ladje.

Želve mu niso zbujele nič praznoverja, čeprav je bil dolga leta v čolnih, ki so lovili želve. Vseh mu je bilo žal, celo velikih usnjatih želv, ki so bile dolge kakor čoln in po tonu težke. Večina ljudi je brezsrčna z želvami, ker želvino srce bije še ure po tem, ko smo želvo odprli in razkosali. Toda starec je mislil: Tudi jaz imam tako srce in moje roke in noge so kakor njihove. Jedel je njihova bela jajca, da bi se okreпил. Jedel jih je ves maj, da bi bil septembra in oktobra močen za resnično velike ribe.

Vsak dan je tudi popil čašo olja iz jeter morskega psa, ki je bilo v velikem sodu v koči, kjer so mnogi ribiči spravljali opremo. Bilo je tam na voljo vsem ribičem, ki so ga hoteli. Večini ribičev je bil okus zoprn. Toda nič hujše ni bilo kot vstajati tako zgodaj, kakor so vstajali oni, in bilo je zelo dobro proti vsem prehladom in hripam ter dobro za oči.

Starec je pogledal kvišku in videl, da ptica spet kroži.

»Našla je ribe,« je rekel naglas. Nobena leteča riba ni brazdala gladine in nič ni bilo raztresenih rib, ki se lovijo za vabe. Toda medtem ko je starec gledal, se je majhen tun pognal v zrak, se preobrnil in padel z glavo naprej v vodo. Srebrno se je zalesketal v soncu, in potem ko je padel nazaj v vodo, se je pognal ven še eden in še eden,

skakali so na vse strani, penili vodo in se v dolgih skokih poganjali za vabnimi ribami. Obkrožali so jih in podili.

Če ne plavajo prehitro, bom prišel mednje, je pomislil starec, in gledal je jato, kako je penila vodo, in ptico, kako se je spuščala in se potapljala med vabne ribe, ki so morale v zmedi na površino.

»Ptica veliko pomaga,« je dejal starec. Prav tedaj se mu je vrv na krmi napela pod nogo, tam kjer je imel na vrvi narejeno zanko, spustil je vesla in začutil težo majhnega tuna, ki je trzaje vlekel, medtem ko je on napel vrv in jo začel navijati. Ko je navijal vrv, so bili trzaji vse močnejši, in uzrl je modri hrbet ribe in njene zlate boke v vodi, preden jo je potegnili čez stranico v čoln. Ležala je v soncu na krmi, klena in podobna topovski krogli, in njene velike, nebištrunne oči so boljčale, medtem ko jo je življenje zapuščalo z naglimi, drhtečimi udarci njenega čednega, naglo otepajočega repa, ki je tolkel po deskah čolna. Starec jo je iz prijaznosti udaril po glavi in jo brenil v senco na krmi, ko ji je telo še vzdrhtevalo.

»Albacore,« je rekel glasno. »Sijajna vaba bo. Deset funtov bo imel.«

Ni pomnil, kdaj je bilo prvič, da je začel govoriti naglas, ko je bil sam s seboj. Ko je bil svoje dni sam, je prepeval, in včasih je prepeval ponoči, ko je bila njegova ura, da je sam krmaril na enojambornicah ali v želvarskih čolnih. Verjetno je začel glasno govoriti sam s seboj, odkar je odšel deček. Toda ni se spominjal. Ko sta z dečkom skupaj ribarila, sta navadno govorila samo, kadar je bilo potrebno. Govorila sta ponoči ali ob slabem vremenu, kadar ju je zadrževal vihar. Veljalo je za krepost, da na morju ne govoriš brez potrebe, in tudi starec je to vedno imel za krepost in se ravnal po tem. Toda zdaj je svoje misli velikokrat izgovarjal naglas, saj ni bilo nikogar, ki bi ga utegnile motiti.

»Ko bi me drugi slišali, da govorim naglas, bi mislili, da se mi je zmešalo,« je rekel naglas. »Toda ker se mi ni zmešalo, mi tega ni mar. In bogati imajo radio, da jim govori v čolnu in da jim prenaša baseball.«

Zdaj ni čas, da bi mislil na baseball, je pomislil. Zdaj je čas, da mislim samo na eno. Na tisto, za kar sem bil rojen. Blizu te jate bi utegnili biti kaka velika, je mislil. Ujel sem samo zablodelo ribo, enega izmed albacorov, ki so se hranili. Toda plavali so daleč ven in naglo. Vse, kar se danes pokaže na površini, plava zelo naglo in proti severovzhodu. Ali je tak čas dneva? Ali pa je káko vremensko znamenje, ki ga ne poznam?

Zdaj ni mogel videti zelene obale, temveč le vrhove modrih hribov, ki so se zdeli beli, kakor da bi bil na vrhu sneg, in oblake, ki so bili videti kakor visoke snežne gore nad njimi. Morje je bilo zelo temno in svetloba je risala prizme v vodi. Visoko sonce je izbrisalo mirijade planktonskih pik, in samo velike, globoke prizme je videl starec v modri vodi zraven svojih vrvi, ki so se spuščale naravnost v vodo, eno miljo globoko.

Tuni — ribiči so vsem ribam te vrste pravili tuni in so jih razločevali s pravimi imeni šele tedaj, ko so jih prišli prodajat ali zamenjovat za vabe — so bili spet v globini. Sonce je bilo vroče, starec ga je čutil na tilniku in med veslanjem je čutil, kako mu znoj curlja po hrbtu.

Lahko bi se prepustil toku, je pomislil, spal bi in okoli prsta na nogi bi si naredil zanko z ribiško vrvjo, da bi me zbudila. Toda danes je petinosemdeseti dan in na tak dan moram dobro ribariti.

Gledal je vrvi in prav tedaj je videl, kako se je ena izmed štrlečih zelenih palic naglo potopila.

»Da,« je dejal. »Da,« in potegnil vesla v čoln, ne da bi kam zadel. Posegel je po vrvi in jo nalahno držal med palcem in kazalcem desne roke. Ne napenjanja ne teže ni začutil in rahlo je držal vrv. Potem je prišlo spet. Tokrat je potegnilo obotavljivo, ne trdo ali težko, in natančno je vedel, kaj je. Sto sežnjev globoko je marlin jedel sardine, ki so pokrivale konico in ročaj trnka, tam, kjer je ročno skovani trnek štrlel iz glave malega tuna.

Starec je nalahno držal vrv in jo z levo roko narahlo odmotal s palice. Zdaj mu je lahko tekla med prsti, ne da bi riba čutila napetost.

Ta mesec in tako daleč zunaj, velikanska mora biti, je pomislil. Jej jih, riba. Jej jih. Prosim, jej jih. Tako čvrste so, ti pa si spodaj v temi, sto osemdeset metrov globoko v tej mrzli vodi. Spet se obrni v temi, vrni se in jih jej.

Čutil je, kako je nalahno, rahlo trzalo, in nato je trznilo močneje, najbrž je bilo glavo neke sardine teže posneti s trnka. Potem nič več.

»Le daj,« je glasno rekel starec. »Vrni se spet. Kar poduhaj jih. Ali niso imenitne? Dobro se jih najej, potem imaš še tuna. Trdega, mrzlega in slastnega. Ne bodi boječa, riba. Jej jih.«

Čakal je z vrvjo med palcem in kazalcem, opazoval jo je in hkrati še druge vrvi, zakaj riba bi bila utegnila odplavati tudi gor ali dol. Nato je spet tako narahlo potegnilo.

»Prijela bo,« je glasno rekel starec. »Bog ji pomagaj, da bi prijela.« Pa ni prijela. Odšla je in starec ni čutil ničesar.

»Ni mogoče, da bi bila odšla,« je dejal. »Bog ve, da ni mogla oditi. Le naokrog je zaplavala. Morebiti je bila že kdaj na trnku in se nečesa spominja.«

Nato je začutil rahli dotik ob vrvi in je bil srečen.

»Samo lok je naredila,« je rekel. »Zgrabila bo.«

Z zadovoljstvom je čutil trzanje in nato je začutil nekaj trdega in neverjetno težkega. To je bila teža ribe in pustil je vrv, da je drsela dol, dol, dol, odmotavajoč prvega izmed nadomestnih zvitkov. Medtem ko se je vrv spuščala, rahlo drseč starcu med prstoma, je še vedno čutil veliko težo, čeprav sta palec in kazalec pritiskala skoraj nezaznavno.

»Kakšna riba,« je rekel. »Po strani ga ima v gobcu in se oddaljuje.«

Nato se bo obrnila in ga pogoltnila, je pomislil. Tega ni rekel, ker je vedel, da se kaka dobra reč morda ne zgodi, če jo izrečeš. Vedel je, kako velikanska riba je to, in mislil je, kako drži tuna po strani v gobcu in se oddaljuje v temi. Ta trenutek je začutil, da se je ustavila, toda težo je čutil še vedno. Nato se je teža povečala in spustil je v vodo še več vrvi. Za trenutek je močneje stisnil palec in kazalec; teža se je povečevala in se spuščala naravnost v globino.

»Zgrabila ga je,« je dejal. »Zdaj jo bom pustil, da ga dobro pogoltne.«

Puščal je vrv, da mu je drsela med prsti, medtem ko je z levico segel dol in pritrdil prosti konec nadomestnih dveh zvitkov na zanko nadomestnih dveh zvitkov naslednje vrvi. Zdaj je bil pripravljen. Imel je nared tri zvitke vrvi po štirideset sežnjev razen zvitka, ki ga je že odvijal.

»Pogoltni ga malo bolj,« je dejal. »Dobro ga pogoltni.«

Pogoltni ga tako, da se ti bo konica trnka zabodla v srce in te ubila, je pomislil. Pridi lepo gor in daj, da zasadim ostve vate. V redu. Ali si pripravljena? Ali si se dovolj dolgo gostila?

»Zdaj!« je rekel naglas in močno, sunkovito potegnil z obema rokama, spravil meter vrvi iz vode in nato potegoval spet in spet, grabil vrv zdaj s to, zdaj z drugo roko, upirajoč se z vso silo rok in z vso težo vrtečega se telesa.

Nič se ni zgodilo. Riba se je samo počasi oddaljevala in starec je ni mogel vzdigniti niti za ped. Njegova vrv je bila močna, spletena za močne ribe, in tiščal si jo je k hrbtu, dokler ni bila tako napeta, da so vodne kapljice odskakovale od nje. Potem je bilo slišati v vodi njen počasni, sikajoči glas in še vedno jo je držal, opirajoč se na prečno klop in naslanjajoč se nazaj, v nasprotno smer. Čoln se je začel počasi premikati proti severozahodu.

Riba je vztrajno plavala in počasi sta se premikala po mirni vodi. Druge vabe so bile še zmerom v vodi, toda nič se ni dalo storiti.

»Škoda, da nimam dečka,« je glasno dejal starec. »Riba mi je za vlačilca, jaz pa sem drog, na katerega se pritrja vlačilna vrv. Lahko bi pritržil vrv drugam, toda potem bi jo riba lahko strgala. Držati jo moram, kolikor le morem, in ji puščati vrvi, kadar je mora imeti. Hvala Bogu, da se oddaljuje in se ne spušča.«

Ne vem, kaj bom storil, če ji pride na misel, da se spusti. Ne vem, kaj bom storil, če se potopi in umre. Toda nekaj bom storil. Marsikaj lahko storim.

Upiral se je v vrv s hrbtom in opazoval, kako se je poševno spuščala v vodo in kako se je čoln vztrajno premikal proti severozahodu.

To jo bo ubilo, je mislil starec. Tega ne more počenjati v neskončnost. Toda štiri ure pozneje je riba še vedno vztrajno plavala na odprto morje in vlekla čoln za seboj, in starec se je še vedno upiral v vrv, ki mu je bila omotana okoli hrbta.

»Poldan je bil, ko sem jo nasadil na trnek,« je rekel. »Pa je sploh še nisem videl.«

Preden je zasadil ribi trnek v gobec, si je potisnil slamnik trdo na glavo in zdaj ga je rezal v čelo. Bil je tudi žejen, spustil se je na kolena, pazeč, da bi ne potegnil sunkovito za vrv, se pomaknil na sprednji konec, kolikor je mogel, in z roko dosegel steklenico z vodo. Odmašil jo je in malo pil. Potem je počival na sprednjem koncu. Počival je na jamboru z jadrom, ki ni bil postavljen, in skušal samo vzdržati, nič misliti.

Potem se je ozrl nazaj in opazil, da kopnega ni več videti. Nič za to, je pomislil. Zmerom se lahko vrnem po blesku, ki se širi od Havane. Še dve uri je do sončnega zahoda in morda bo prišla pred tem na vrh. Če tega ne stori, pride morda na vrh z mesecem. In če ne stori tega, pride morda s sončnim vzhodom. Nimam krčev in čutim se močen. Saj ima on a trnek v gobcu. Toda kakšna riba, da tako vleče. Gotovo stiska žico z gobcem. Škoda, da je ne morem videti. Samo enkrat bi jo rad videl, da bi vedel, kaj imam proti sebi.

Kolikor je mož mogel razbrati po opazovanju zvezd, riba vso to noč ni spremenila smeri. Potem ko je sonce zatonilo, je bilo mrzlo in starcu se je pot mrzlo sušil po hrbtu, po rokah in po starih nogah. Prej podnevi je vzel vrečo, ki je pokrivala škatlo z vabami, in jo razgrnil na soncu, da bi se posušila. Potem ko je sonce zašlo, si jo je zavezal okoli vratu, tako da mu je visela na hrbet, in previdno jo je stlačil pod vrv, ki mu je šla zdaj okoli pleč. Skozi vrečo je vrv manj rezala in

odkril je neki način, da se je sklanjal naprej v sprednji del čolna, tako da mu je bilo skoraj udobno. Dejansko je bil položaj samo nekoliko manj neznosen; toda njemu se je zdel skoraj udoben.

Jaz ji nič ne morem in ona nič ne more meni, je mislil. Vsaj ne, dokler bo tako šla.

Nekoč je vstal, spustil vodo čez stranico čolna, pogledal proti zvezdam in ugotavljal, kam plove. Vrv je bilo videti kakor svetlikajočo se progo v vodi, ki se je spuščala naravnost z njegovih ramen. Zdaj sta se premikala počasneje in blesk nad Havano ni bil tako močen, zato je vedel, da ju tok gotovo nosi proti vzhodu. Če zgrešim blesk nad Havano, bo to pomenilo, da greva še bolj na vzhod, je pomislil. Zakaj če riba ne spremeni smeri, ga moram videti še ure in ure. Rad bi vedel, kako se je danes končal baseball v velikih ligah, je pomislil. Čudovito bi bilo, ko bi imel pri tem radio. Nato je pomislil: Misli ves čas na to. Misli na to, kar delaš. Ničesar neumnega ne smeš storiti.

Nato je rekel naglas: »Škoda, da nimam dečka. Da bi mi pomagal in da bi to videl.«

V starosti bi nihče ne smel biti sam, je mislil. Toda temu se ni mogoče ogniti. Spomniti se moram, da bom pojedel tuna, preden se pokvari, da bom ostal močen. Naj se ti še tako malo ljubi, ne pozabi, da ga moraš zjutraj pojesti. Ne pozabi, si je rekel.

Ponoči sta prišli v bližino čolna dve pliskavici in slišal je, kako sta se premetavali in prhali. Lahko je razločil prhajoči glas samca od jeeččega puhanja samice.

»Dobri sta,« je rekel. »Igrata se, šalita in ljubita druga drugo. Sestri sta nam kakor leteče ribe.«

Potem je začel pomilovati veliko ribo, ki jo je dobil na trnek. Čudovita je, nenavadna, in kdo ve, kako stara je, je mislil. Še nikoli nisem ujel tako močne ribe in tudi nobene, ki bi ravnala tako čudno. Morebiti je premodra, da bi prišla gor. Lahko bi me ugonobila, ko bi prišla gor ali se divje zagnala. Toda morda je bila že velikokrat na trnku in ve, da se mora tako bojevati. Saj ne more vedeti, da ima proti sebi enega samega moža, in tudi ne, da je starec. Toda kako velika riba je in koliko bo vrgla na trgu, če je meso dobro. Možato je zgrabila vabo, možato vleče in njen boj ne izdaja nič strahu. Rad bi vedel, ali ima kake načrte ali pa je prav tako obupana kakor jaz.

Spominjal se je časa, ko je dobil na trnek enega iz dvojice marlinov. Ribji samci vedno pustijo samice, da se najprej nahranijo, in nasajena riba, samica, se je v smrtni grozi pognala v divji, obupen boj, ki jo je kmalu izčrpal, in samec je ostal ves čas ob njej, plaval je sem in tja ob vrvi in krožil s samico po površini. Bil je tako blizu, da se je

starec bal, ker bi bil utegnil prerezati vrv s svojim repom, ki je bil oster kakor kosa in skoraj enake velikosti in oblike. Ko je starec zasadil kavelj vanjo in tolkel po njej, držeč jo za meču podoben gobec, ki ima rob kakor peščeni papir, in udarjajoč jo s kijem po vrhu glave, dokler se ni njena barva spremenila, da je bila skoraj taka kakor zadnja stran ogledal, in ko jo je potem z dečkovo pomočjo vzdignil v čoln, je ostal samec ob čolnu. Potem, ko je starec razmotaval vrvi in pripravljaval ostve, je ribji samec ob čolnu skočil visoko v zrak, da bi videl, kje je samica, in nato se je potopil, svoja bledomodra krila, prsne plavuti, je imel široko razprostrta, da so se videle vse njegove široke, bledomodre proge. Prelep je bil, se je spominjal starec, in tako dolgo je ostal ob čolnu.

To je bila najbolj žalostna reč, kar sem jih kdaj doživel z ribami, je pomislil. Tudi fant je bil žalosten, prosila sva jo oproščenja in jo brž razkosala.

»Škoda, da ni dečka tu,« je rekel naglas, se namestil ob zaokroženih deskah sprednjega konca in čutil po vrvi, ki jo je držal z rameni, moč velike ribe, ki je vztrajno plavala proti tistemu, kar si je pač izbrala.

Ko ji je že zaradi mojega izdajstva bilo nujno, da je nekaj izbrala, je pomislil starec.

Ona si je izbrala, da ostane v globoki, temni vodi, daleč zunaj, onstran vseh zank, pasti in izdajstev. Jaz sem si izbral, da pojdem tja in jo najdem pred vsemi ljudmi. Pred vsemi ljudmi na svetu. Zdaj sva navezana drug na drugega, navezana že od poldneva. In nikogar ni, da bi pomagal enemu ali drugemu izmed naju.

Morda bi ne smel biti ribič, je pomislil. Toda za to sem bil rojen. Vsekakor se moram spomniti in pojesti tuna, potem ko se zdani.

Malo pred zoro je nekaj zgrabilo eno izmed vab, ki so bile za njim. Slišal je, kako se je palica zlomila in kako je vrv začela naglo drseti čez stranico čolna v vodo. V temi je zrahljal nož v nožnici, preložil si je težo, da mu je vso silo ribe zadrževala leva rama, se nagnil nazaj in na lesu stranice prerezal vrv. Nato je odrezal drugo vrv, ki mu je bila najbližja in v temi pritrdil proste konce nadomestnih zvitkov. Spretno je delal z eno roko in položil je nogo na zvitke, da jih je držal, ko je zategoval vozle. Zdaj je imel šest nadomestnih zvitkov vrvi. Po dva od vsake vabe, ki jo je odrezal, in dva od vabe, ki jo je zgrabila ta riba, in vse so bile zvezane med seboj.

Potem ko se bo zdani, je pomislil, se bom prebil nazaj k štiridesetšeženjski vabi pa jo tudi odrezal in navezal nadomestna zvitka. Tako bo izgubljenih dve sto sežnjev dobre katalonske vrvi, trnki in

vodilne vrvi. To lahko nadomestim. Toda kdo bo nadomestil to ribo, če se mi nasadi na trnek druga riba in jo odreže? Nič ne vem, kakšna je bila riba, ki je pravkar požrla vabo. Lahko je bila marlin ali mečarica ali morski volk. Sploh je nisem začutil. Prenaglo sem se je moral znebiti.

Naglas je dejal: »Škoda, da nimam dečka.«

Pa ga nimaš, je pomislil. Samo sebe imaš, in najboljše bo, da se zdaj prevlečeš še nazaj k zadnji vrvi, naj bo tema ali ne, pa jo odrežeš in privežeš nadomestna zvitka.

In tako je storil to. V temi je bilo težavno in nekoč je riba poskočila, potegnila ga je, da je padel z obrazom na pod in si preklal kožo pod očesom. Kri se mu je malo potočila po licu. Toda strdila se je, preden je prišla do brade, in starec se je prevlekel nazaj na sprednji konec in se naslonil na deske. Poravnal si je vrečo in previdno premikal vrv, dokler mu ni ležala na plečih na drugem kraju, in medtem ko jo je trdno držal s pleči, je previdno poskušal, kako vleče riba, in nato potipal z roko, kako drči čoln po vodi.

Rad bi vedel, čemu je tako poskočila, je pomislil. Najbrž ji je žica zdrsnila po velikem grebenastem hrbtu. Gotovo je hrbet ne boli tako zelo, kakor boli mene. Toda večno ne more vleči tega čolna, naj je še tako velika. Zdaj je odstranjeno vse, kar bi lahko bilo v nadlego, in veliko zalogo vrvi imam; vse, kar si more človek želeti.

»Riba,« je rekel blago, glasno, »ostal bom s teboj, dokler ne umrem.«

Tudi ona bo najbrž ostala z menoj, je pomislil starec, in čakal, da bi se zdanilo. V tem času pred zoro je bilo mrzlo in pritiskal se je k lesu, da bi se ogrel. Jaz lahko vzdržim tako dolgo kakor ona, je mislil. In v prvem svitu se je pokazala vrv, kako se spušča iz čolna v vodo. Čoln se je vztrajno premikal in ko se je pokazal prvi rob sonca, je obsijal starcu desno ramo.

»Proti severu gre,« je rekel starec. Tok naju je najbrž zanesel daleč na vzhod, je pomislil. Ko bi se le hotela obrniti po toku. To bi pričevalo, da postaja utrujena.

Ko se je sonce še bolj vzdignilo, je starec spoznal, da riba ne postaja utrujena. Eno samo ugodno znamenje je opazil. Po nagibu vrvi je bilo videti, da riba ne plava več tako globoko. Iz tega še ni nujno izhajalo, da bo prišla na vrh. Toda utegnila bi.

»Bog daj, da bi prišla na vrh,« je dejal starec. »Dovolj vrvi imam, da ji bom kos.«

Če bi mogel vrv samo malo bolj napeti, bi jo morda zbolelo pa bi prišla na vrh, je pomislil. Zdaj ko je dan, naj kar pride na vrh, da

si bo napolnila mošnjčke ob hrbtenici z zrakom, potem se ne bo mogla spustiti v globino, da bi tam umrla.

Poskusil je bolj napeti vrv, toda odkar je zasadel ribi trnek v gobec, je bila vrv ves čas napeta, toliko da ni počila, in ko se je naslonil nazaj, da bi potegnil, je začutil, kako trda je, in vedel, da je ne sme bolj napeti. Nobenkrat ne smem sunkoma potegniti, je pomislil. Vsak sunek razširi zarezo, ki jo je naredil trnek, in če bi potem prišla gor, bi ga utegnila vreči iz gobca. Vsekakor mi je zdaj, ko je sonce, prijetneje, in tokrat mi niti ni treba gledati vanj.

Na vrvi je bila rumena morska trava, toda starec je vedel, da to samo še obtežuje vrv, in bilo mu je všeč. Ta rumena zalivska trava se je tako zelo svetlikala ponoči.

»Riba,« je rekel, »zelo te ljubim in zelo te spoštujem. Toda preden bo tega dne konec, te bom pobil do smrti.«

Upajmo vsaj, je pomislil.

S severa je prišla proti čolnu drobna ptica. Bila je ptica pevka in letela je zelo nizko nad vodo. Starec je videl, da je zelo utrujena.

Ptica se je spustila na krmo in posedela tam. Nato je obletela starcu glavo in se spustila na vrv, kjer je bilo udobneje.

»Koliko let imaš?« jo je vprašal starec. »Ali je to tvoje prvo potovanje?«

Ptica ga je gledala, ko je govoril. Bila je tako zelo utrujena, da niti ni začela pregledovati vrvi, in čeprav se je je trdno oklepala z drobnimi nožicami, se je zibala.

»Trdna je,« ji je rekel starec. »Še pretrdna. Po brezvetrni noči bi ti ne smela biti tako utrujena. Kaj se dogaja s pticami?«

Kragulji, je pomislil, ki jim hodijo naproti ven na morje. Toda o tem ni ničesar rekel ptici, ki ga tako in tako ni mogla razumeti in ki bo še prehitro izvedela za kragulje.

»Dobro si odpočij, ptičica,« je rekel. »Potem pa pojdi na kopno in poskušaj srečo, kakor jo mora vsak človek ali ptica ali riba.«

Govorjenje ga je hrabrilo, zakaj hrbet mu je ponoči okorel in ga zdaj zares bolel.

»Če želiš, ostani na mojem domu, ptica,« je rekel. »Žal mi je, da ne morem razpeti jadra in te s sapico, ki vstaja, popeljati na kopno. Toda prijateljico imam tukaj.«

Prav tedaj je riba iznenada potegnila, tako da je starca vrglo na pod na sprednji konec čolna in bi ga bilo potegnilo v vodo, ko bi se ne bil oprl in spustil malo vrvi v vodo.

Ko je vrv trznila, je ptica vzletela in starec tega niti ni videl. Oprezno je potipal vrv z desnico in opazil, da mu dlan krvavi.

»Nekaj jo je torej zbolelo,« je rekel naglas in začel vleči vrv nazaj, da bi videl, ali bi mogel obrniti ribo. Toda ko jo je napel do skrajnosti, jo je zadržal in se spet namestil tako, da se je upiral vrvi.

»Zdaj jo čutiš, riba,« je dejal. »In Bog ve, da jaz tudi.«

Ogledal se je za ptico, ker bi jo bil rad imel za družčino. Toda ptice ni bilo več.

Nisi ostala dolgo, je pomislil mož. Toda tam, kamor greš, ti bo teže, dokler ne priletiš na obrežje. Le kako sem mogel pustiti ribi, da me je urezala s tem svojim edinim naglim potegljajem? Najbrž postajam zelo neumen. Ali pa sem morda gledal ptičico in mislil nanjo. Odslej bom obračal pozornost k svojemu delu, in pojediti moram tuna, da mi ne zmanjka moči.

»Škoda, da ni dečka tu in da nimam malo soli,« je rekel naglas.

Preložil si je težo vrvi na levo ramo, oprezno pokleknil, si izmil dlan v morju in jo podržal pod vodo, dobro minuto je opazoval, kako se vleče krvava sled za njo in kako mu voda enakomerno oplakuje dlan, kakor se premika čoln.

»Veliko počasnejša je,« je rekel.

Starec bi bil rad držal dlan dalje v slani vodi, pa se je bal, da bi riba vnovič iznenada potegnila, zato je vstal, se oprl in podržal dlan proti soncu. Vrv mu je samo odrgnila kožo in se zarezala v meso. Toda bilo je na tistem delu dlani, s katerim je delal. Vedel je, da mu bodo dlani potrebne, preden bo ta reč končana, in ni mu bilo všeč, da je dlan odrgnjena, še preden se je začelo.

»Zdaj,« je dejal, ko se je dlan posušila, »moram pojediti malega tuna. S kavljem ga lahko dosežem pa ga bom tu udobno pojedel.«

Pokleknil je, poiskal s kavljem tuna pod krmom in ga potegnil k sebi, pazeč, da ni zadeval ob zvitke vrvi. Spet je zadrževal vrv z levim ramenom, oprl se je na levico, snel tuna s kavlja in položil kavelj nazaj. Z enim kolonom je pokleknil na ribo in rezal z nje proge temno-rdečega mesa vzdolž od temena do repa. Proge so bile klinaste in rezal jih je od hrbtenice dol proti robu trebuha. Ko jih je narezal šest, jih je razložil po deskah sprednjega konca, si obrisal nož v hlače, vzdignil okostje bonita za rep in ga vrgel v morje.

»Ne verjamem, da bi mogel pojediti celo prog,« je dejal in potegnil z nožem preko ene. Čutil je, kako vztrajno, trdo ga vleče vrv, in levo dlan mu je zgrabil krč. Odrevenela mu je, skrčena na težki vrvi, in z odporom se je zazrl vanjo.

»Le kakšna dlan je to,« je dejal. »Pa naj te krč, če hočeš. Spremeni se v šapo. Koristilo ti ne bo.«

Le daj, je pomislil in se zagledal dol v temno vodo ob poševni vrvi. Jej zdaj, pa ti bo okrepilo dlan. Dlan ni sama kriva, ure in ure si že z ribo. Toda zmerom si lahko z njo. Zdaj jej b o n i t a.

Pobral je košček, si ga vtaknil v usta in počasi žvečil. Ni bilo neprijetno.

Dobro ga žveči, je mislil, da dobiš vse sokove. Ne jedlo bi se slabo z malo limone ali soli.

»Kako ti je, dlan?« je vprašal otrplo dlan, ki je bila toga skoraj tako kakor v smrti odrevenelosti. »Še malo bom jedel zate.«

Pojedel je drugi del kosa, ki ga je bil prerezal na dvojce. Skrbno ga je prežvečil in nato izpljunil kožo.

»Kako ti gre, dlan? Ali pa je še prezgodaj, da bi lahko vedela?« Vzel je cel kos in ga žvečil.

»To je močna, polnokrvna riba,« je pomislil. »Srečo sem imel, da sem jo dobil namesto kake pliskavice. Pliskavica je presladka. Tole je le za spoznanje sladko in ima še vso moč.«

Toda vse drugo ni nič, človek mora biti praktičen, je pomislil. Škoda, da nimam malo soli. In nič ne vem, ali ne bo sonce izpridilo ali posušilo tistega, kar je še ostalo, zato bo najbolje, da pojem vse, čeprav nisem lačen. Riba je mirna in gre enakomerno. Vse bom pojedel, potem bom pripravljen.

»Le potrpljenje, dlan,« je rekel. »To delam zate.«

Škoda, da ne morem hraniti ribe, je pomislil. Sestra mi je. Toda ubiti jo moram, in da bom mogel, moram biti močen. Počasi in vestno je pojedel vse klinaste proge ribe.

Vzravnal se je in si obrisal dlan ob hlače.

»Zdaj,« je rekel, »lahko izpustiš vrv, dlan, krotil bom ribico z desnico samo, dokler ne nehaš s to neumnostjo.« Položil je levo nogo na težko vrv, ki jo je prej držala leva dlan, in se naslonil nazaj, proti teži, ki mu je ležala na hrbtu.

»Bog mi pomagaj, da ta krč popusti,« je rekel. »Zakaj ne vem, kaj bo storila riba.«

Toda zdi se, da je mirna, je pomislil, in da ravna po načrtu. Kakšen pa je njen načrt? je pomislil. In kakšen je moj? Svojega si moram delati sproti po njenem, ko je tako velika. Če bo prišla gor, jo lahko ubijem. Pa saj ostaja ves čas spodaj. Potem bom tudi jaz ves čas spodaj z njo.

Drgnil si je odrevenelo dlan ob hlače in skušal zrahljati prste. Pa se ni hotela odpreti. Morebiti se bo odprla od sonca, je pomislil. Morebiti se bo odprla, ko bo prebavljen ta močni, surovi tun. Če jo bom potreboval, jo bom odprl, naj me velja še toliko. Toda zdaj mi je ni

treba s silo odpirati. Naj se odpre sama, naj si opomore sama od sebe. Navsezadnje sem jo ponoči preveč mučil, ko je bilo treba sprostiti in spojiti razne vrvi.

Pogledal je po morju in se zavedel, kako sam je zdaj. Toda videl je prizme v globoki, temni vodi, vrv, ki je tekla naprej, in čudno valovanje vode v brezvetrju. Zbirali so se oblaki, ki napovedujejo pasatni veter, in pogledal je naprej in uzrl jato divjih rac, ki so se začrtale na nebu nad vodo, se zabrisale pa se spet začrtale, in starec je spoznal, da človek na morju nikoli ni sam.

Pomislil je, kako se nekateri v majhnem čolnu bojijo iti tako daleč na odprto morje, da bi izgubili kopno iz oči, in vedel je, da imajo prav v mesecih, ko iznenada nastopa slabo vreme. Toda zdaj so bili meseci viharjev, in kadar ni viharjev, je v mesecih viharjev najlepše vreme vsega leta.

Kadar bo vihar, vidiš njegova znamenja zmerom več dni prej na nebu, če si na morju. Na kopnem jih ne vidijo, ker ne vedo, kaj naj iščejo s pogledom. Kopno gotovo tudi spreminja obliko oblakov. Toda zdaj ne bo viharja.

Pogledal je v nebo in videl bele kopaste oblake, po obliki podobne prijaznim kopicam sladoleda, in visoko gori na visokem septembrskem nebu so bila drobna peresca mrenastih oblakov.

»Lahna b r i s a,« je rekel. »Boljše vreme zame kakor zate, riba.«
Levo dlan mu je še vedno držal krč, toda počasi jo je razklepal.

Krč mi je zoprn, je pomislil. Tako človeka izdaja njegovo lastno telo. Ponižujoče je pred drugimi, če se zastrupiš s ptomainom in od tega dobiš drisko ali moraš bljuvati. Toda krč, on ga je v mislih imenoval c a l a m b r e, človeka posebno ponižuje, kadar je sam.

Ko bi bil deček tu, bi mi jo lahko drgnil in jo sprostil od lakta navzdol. Toda sprostila se bo.

Nato je z desnico začutil, da vrv drugače vleče, še preden je videl, da je spremenila nagib v vodi. Ko se je potem uprl proti vrvi in si trdo, naglo poploskal z levo dlanjo po stegnu, je videl, kako se je nagnjena vrv počasi ravnala.

»Gor bo prišla,« je dejal. »Daj no, dlan. Prosim te, daj.«

Vrv se je počasi, vztrajno vzdigovala, nato se je površina oceana pred čolnom vzbóčila in riba je prišla ven. Neskončno dolgo je prihajala ven in voda ji je lila z bokov. Svetila se je v soncu, glava in hrbet sta ji bila temno škrlatna in v soncu so ji bile proge po bokih široke in lahne bledomodre barve. Njen meč je bil dolg kakor lopar za baseball in proti koncu zožen kakor rapir, v vsej svoji dolžini se je vzdignila iz vode in se gibko kakor potapljač spustila nazaj vanjo,

starec je videl, kako se je potopil njen rep, podoben rezilu velike kose, in vrv se je začela spuščati v vodo.

»Dobrega pol metra je daljša od čolna,« je rekel starec. Vrv se je spuščala naglo, toda enakomerno, in riba ni bila prestrašena. Starec je skušal z obema rokama zadrževati vrv toliko, da bi še ne počila. Vedel je: če z vztrajnim pritiskom ribe ne prisili, da bo plavala počasneje, mu utegne odvreči iz čolna vso vrv in jo pretrgati.

Imenitna riba je in moram jo ugnati, je pomislil. Sploh ji ne smem dovoliti, da bi se zavedela svoje moči ali spoznala, kaj bi lahko napravila, ko bi se pognala. Ko bi bil jaz na njenem mestu, bi se zdaj pognal z vsemi silami in šel, dokler bi kaj ne počilo. Toda, hvala Bogu, niso tako bistroumne kakor mi, ki jih ubijamo; čeprav so plemenitejše in zmožnejše.

Starec je bil videl veliko imenitnih rib. Videl jih je veliko, ki so bile težje od tisoč funtov, in v svojem življenju je ujel dve tako veliki, toda nikoli sam. Zdaj pa je bil sam, od kopnega tako daleč, da ga ni videl, privezan na največjo ribo, kar jih je kdaj videl, večjo od vseh, o katerih je kdaj slišal, in leva dlan mu je bila še zmerom toga kakor skrčeni orlovski kremplji.

Toda krč jo bo izpustil, je mislil. Gotovo jo bo izpustil, da bo pomagala desnici. Tri reči so si sestre: riba in moji dve roki. Krč mora izpustiti. Nevredno je dlani, da bi jo držal krč. Riba se je medtem spet unesla in plavala s svojo navadno hitrostjo.

Rad bi vedel, zakaj je prišla gor, je mislil starec. Prišla je gor skoraj tako, kakor da bi mi hotela pokazati, kako velika je. Vsekakor zdaj vem, je pomislil. Škoda, da ji ne morem pokazati, kakšen človek sem. Toda tedaj bi videla odrevenelo dlan. Kar naj si misli, da sem več moža, kot sem v resnici, pa bom tak. Želim si, da bi bil riba, je pomislil, z vsem, kar ima, proti edino moji volji in moji bistroumnosti.

Udobno se je naslonil na deske in vdano prenašal bolečine, riba je vztrajno plavala in čoln se je počasi premikal skozi temno vodo. Morje se je malo vzdignilo, ko je veter zapihal z vzhoda, in popoldne je krč izpustil starčevo levo dlan.

»Slaba novica zate, riba,« je dejal in preložil vrv na vreči, ki mu je pokrivala pleča.

Bilo mu je udobno, toda bolelo ga je, čeprav bolečine sploh ni hotel priznati.

»Nisem veren,« je dejal. »Toda izmolil bom deset očenašev in deset zdravamarij, da bi dobil to ribo, in obljubim, da bom romal k Devici v Cobre, če jo dobim. Zaobljubljam se.«

Samogibno je začel izgovarjati molitve. Tu pa tam je bil tako utrujen, da se ni mogel domisliti molitve, in potem jih je izgovarjal hitro, tako da so prihajale same od sebe. Zravamarije je laže moliti kakor očenaše, je mislil.

»Zdrava Marija, milosti polna, Gospod je s teboj, blagoslovljena si med ženami in blagoslovljen je sad tvojega telesa, Jezus. Sveta Marija, Mati božja, prosi za nas grešnike, zdaj in ob naši smrtni uri. Amen.« Nato je dodal: »Blažena Devica, prosi za smrt te ribe. Čeprav je čudovita.«

Ko je zmolil molitve in mu je bilo veliko laže pri duši, čeprav ga je natanko tako bolelo, morebiti še malo bolj, se je naslonil na deske sprednjega konca in začel mehanično pregibati prste na levici.

Sonce je bilo vroče, čeprav se je nalahno vzdigoval veter.

»Najbolje bi bilo, da spet nataknem vabo na tisto malo vrv spodaj na krmi,« je rekel. »Če si riba izmisli, da bo ostala v globini še eno noč, bom moral spet jesti in vode je le malo v steklenici. Ne verjamem, da bi tukaj lahko dobil kaj drugega ko pliskavico. Toda če jo bom pojedel dovolj presno, ne bo slaba. Ko bi hotela nocoj priti kaka leteča riba na čoln. Samo nimam luči, da bi jih vabila. Leteča riba se da sijajno jesti surova in ne bilo bi mi je treba rezati. Zdaj si moram ohraniti vse svoje sile. Bog moj, nisem vedel, da je tako velika.«

»Pa vendar jo bom ubil,« je dejal. »Naj je še tako velika in veličastna.«

Čeprav je to krivično, je pomislil. Toda pokazal ji bom, kaj lahko mož stori in kaj lahko mož vzdrži.

»Dečku sem rekel, da sem nenavaden starec,« je dejal. »Zdaj je čas, da to dokažem.«

Nič ni pomenilo, da je to dokazal že tisočkrat. Zdaj to spet dokazuje. Vsak trenutek je nov trenutek, in kadar je to počenjal, nikoli ni mislil na preteklost.

Ko bi le hotela spatí, da bi mogel tudi jaz spati in sanjati o levih, je pomislil. Zakaj so mi kot najpomembnejše ostali levi? Ne razmišljaj, starec, si je dejal. Zdaj lepo počivaj na deskah in ne misli na nič. Saj ona dela. Ti delaj kar se da malo.

Dan se je nagibal v popoldan in čoln se je še vedno počasi, enakomerno premikal. Toda zdaj ga je gnal tudi vzhodni vetrič, starec je nalahno plul po rahlo valujočem morju, in bolečina od vrvi, ki ga je rezala v hrbet, mu je bila lažja, voljnija. Nekoč popoldne se je vrv začela spet vzdigovati. Toda potem je riba plavala naprej, samo za spoznanje više. Sonce je starcu obsevalo levo roko in ramo ter hrbet. Po tem je vedel, da se je riba obrnila od severa na vzhod.

Zdaj ko je ribo enkrat videl, si jo je lahko zamišljal, kako plava po vodi, škrlatne prsne plavuti so ji razširjene kakor krila in veliki, pokončni rep reže temo. Rad bi vedel, koliko vidi v tisti globini, je pomislil. Oko ji je velikansko, in še konj, ki ima veliko manjše oko, vidi v temi. Svoje dni sem čisto dobro videl v temi. Ne v popolni temi. Toda skoraj tako kakor vidi mačka.

Od sonca in od stalnega gibanja s prsti je krč v njegovi levici zdaj povsem popustil; začel ji je nalagati več napora in krčil je hrbtne mišice, da bi se bolečina od vrvi malo premaknila.

»Če nisi utrujena, riba,« je rekel naglas, »moraš biti zelo čudna.«

Bil je zelo utrujen, vedel je, da se bo kmalu znočilo, in skušal je misliti na druge reči. Mislil je na velike lige, njemu so bile *Gran Ligas*, in vedel je, da „Yankeeji“ iz New Yorka igrajo z detroitskimi „*Tigres*“.

Že drugi dan ne vem, kako so se iztekli *jeugos*, je pomislil. Toda zaupati moram in vreden moram biti velikega *DiMaggia*, ki naredi vsako reč izvrstno, čeprav ga boli kostna ostroga* na peti. Kaj je kostna ostroga? se je vprašal. *Un espuela de hueso*. Mi jih nimamo. Ali more tako boleti, kakor če bi imel v peti ostrogo bojnega petelina? Ne verjamem, da bi lahko to prenašal, ali da bi lahko izgubil oko in obe očesi, pa se bojeval naprej, kakor delajo bojni petelini. Človek je malo vreden v primeri z velikimi pticami in zvermi. Toda še najrajši bi bil tista velika zverina spodaj v morski temi.

»Če ne pridejo morski volkovi,« je rekel naglas. »Če pridejo morski volkovi, naj se Bog usmili nje in mene.«

Ali misliš, da bi veliki *Di Maggio* vzdržal s kako ribo tako dolgo, kakor bom vzdržal jaz s tole? je pomislil. Prepričan sem, da bi, še dalj, ko je mlad in močen. In tudi njegov oče je bil ribič. Toda ali bi ga kostna ostroga prehudo bolela?

»Ne vem,« je rekel glasno. »Nikoli nisem imel kostne ostroge.«

(Prevedel J. G.)

(Konec bo sledil.)

* Izrastek na kosti. (Op. prev.)

Častilec muz, častilec mira,
 ljubezen, slava — kaj mi bo?
 O, kmalu spet uzre oko
 razveseljivi breg Salgira!
 Na rebri se povzpnem gora,
 spomini skrivni tam živijo,
 pogled mi željni razvedrijo
 spet vali Črnega morja.
 Kot raj ta svet je razprostrti!
 Gozdovi, holmi, vse živo,
 safir in jantar v vinski trti,
 v dolinah bujno in mirno,
 z vodo, s topoli hladni vrti;
 in nič srca ti ne teži,
 ko v uri jutranje prelesti
 v gorovju, po obrežni cesti
 tvoj konj ubogljivo hiti
 in morje se zeleno toči,
 blešči pred tabo in šumi
 krog Aju-dagovih pobočij...

STAREC IN MORJE

Ernest Hemingway

Ko je sonce zašlo, si je skušal dati več zaupanja vase s tem, da si je klical v spomin čas v casablanški krčmi, ko je igral igro dlani z velikim zamorcem iz Cienfuegos, ki je bil najmočnejši človek v pristanu. En dan in eno noč sta držala komolec na črti, potegnjeni s kredo po mizi, medtem ko sta držala lakete pokonci in krepko stiskala drug drugemu dlan. Vsak jo je skušal pritisniti na mizo. Ljudje so veliko stavili, hodili so pod petrolejkami v sobo in iz nje, in on je gledal zamorčevo roko in dlan in njegov obraz. Po prvih osmih urah sta menjavala sodnike vsake štiri ure, tako da so mogli spati. Tako izpod njegovih kakor izpod zamorčevih nohtov je pogledala kri, zrla sta si drug drugemu v oko, na dlani in lakete, in stavci so hodili ven in noter in sedeli na visokih stolih ob steni in gledali. Stene so bile živo modro pobarvane in lesene, svetilke so metale sence po njih.

Zamorčeva senca je bila velikanska in se je premikala po steni, ko je vetrič zibal svetilke.

Sreča se je vso noč nagibala zdaj k temu, zdaj k onemu, in ljudje so nalivali črnca z rumom in prižigali njemu cigarete. Po rumu je črnc napel sile v neznanskem naporu in bil je trenutek, ko je pomaknil starcu, ki tedaj ni bil starec, temveč Santiago El Campéon, dlan skoraj za štiri prste vstran. Toda starec jo je spet vzravnal. Tedaj je za trdno vedel, da je premagal zamorca, ki je bil imeniten možak in velik atlet. In ob zori, ko so stavci terjali, naj velja boj za neodločen, in je sodnik zmajal z glavo, je starec sprostil svoje sile in silil zamorčevo dlan niže in niže, dokler ni obležala na lesu. Dvoboj se je začel v nedeljo zjutraj in se končal v ponedeljek zjutraj. Mnogi izmed stavcev so hoteli, naj bi bilo neodločeno, ker so morali iti na delo v pristanišče nakladat vreče s sladkorjem ali v Havansko premogovno družbo. Sicer bi bili vsi hoteli, naj se dvoboj nadaljuje do odločitve. Toda on ga je tako in tako končal, še preden je moral kdo na delo.

Še dolgo po tem so mu vsi pravili Prvak in spomladi sta imela povračilni boj. Toda ljudje so stavili le malo in on je zmagal prav zlahka, ker je zamorcu iz Cienfuegos v prvem dvoboju vzel zaupanje v samega sebe. Potem je imel še nekaj tekmovanj in potem nobenega več. Zaključil je, da lahko porazi vsakogar, samo če to dovolj živo hoče, in da je zavoljo tega njegova desnica slabša pri ribarjenju. Za vajo je poskusil nekaj dvobojev z levico. Toda njegova levica je bila zmerom izdajalska in ni hotela storiti tistega, kar je terjal od nje, tako da ji ni zaupal.

Zdaj jo bo sonce dobro spraznilo, je pomislil. Ne smela bi me spet s krčem, razen če bo ponoči premrzlo. Rad bi vedel, kaj bo prinesla ta noč.

Nad glavo mu je preletelo letalo na poti proti Miamiju in opazoval je, kako je senca letala plašila jate letečih rib.

»Kjer je tako veliko letečih rib, bi morale biti pliskavice,« je dejal in se uprl proti vrvi, da bi videl, ali bi se dalo kaj iztrgati njegovi ribi. Pa ni mogel, ostala je trda in pršila vodne kapljice, še malo, pa bi se pretrgala. Čoln se je počasi pomikal naprej in on je opazoval letalo, dokler mu ni izginilo izpred oči.

V letalu mora biti zelo čudno, je pomislil. Rad bi vedel, kakšno je videti morje iz take višine. Če ne letijo previsoko, bi morali dobro videti ribe. Rad bi zelo počasi letel dve sto sežnjev visoko in videl od zgoraj ribe. V želvarskih čolnih sem bil na prečnikih na vrhu jambora in celo iz tiste višine sem veliko videl. Pliskavice so videti

od tam bolj zelene, lahko vidiš njihove proge in škrlatne pege, in vidiš cele jate, kako plavajo. Le zakaj imajo vse naglo plavajoče ribe v temnem toku škrlatne hrbte in navadno škrlatne proge ali pege? Pliskavice so seveda videti zelene, ker so v resnici zlate. Toda kadar se prihajajo hraniti, resnično lačne, se jim po bokih kažejo škrlatne proge kakor pri marlinu. Ali je to od jeze ali pa se pokažejo zato, ker riba hitreje plava?

Ravno preden se je stemnilo, ko sta plula mimo velikega otoka zalivske trave, ki je valovila in se zibala v nalahno razgibanem morju, kakor da se ocean ljubi z nečim pod rumeno odejo, je neka pliskavica prijela na njegovi mali vrvi. Zagledal jo je, ko je skočila v zrak, resnično zlata v zadnjem soncu, se zvijala in divje otepala po zraku. Strah jo je spet in spet gnal v akrobatske skoke, in starec se je prevlekel na krmo, počenil, držal veliko vrv z desnico in vlekel z levico pliskavico v čoln; z boso levo nogo je stopil na vrv vsakokrat, ko je je nekaj spravil v čoln. Ko je bila riba ob krmi, se v obupu potapljala in se zaganjala z ene strani na drugo, se je starec nagnil s krme in vzdignil čeznjo lesketajočo se zlato ribo s škrlatnimi pegami. Čeljusti so ji krčevito, naglo grizle v trnek, in z dolgim, ploskim telesom, z repom in z glavo je tolkla po dnu čolniča, dokler je ni začel udarjati s kijem po lesketajoči se, zlati glavi, da je vztrepetala in se umirila.

Starec je snel ribo s trnka, nataknil za vabo drugo sardino in vrgel vrv v vodo. Nato se je počasi spravil nazaj na sprednji konec. Umil si je levico in jo obrisal v hlače. Nato si je predel težko vrv iz desne dlani v levo in si umival desno v morju, medtem ko je opazoval, kako tone sonce v morje in kako je nagnjena velika vrv.

»Riba se sploh ni spremenila,« je dejal. Toda ko je opazoval, kako mu voda obliva dlan, je opazil, da je občutno počasnejša.

»Zvezal bom vesli skupaj čez krmo, zavoljo tega bo ponoči počasnejša,« je rekel. »Vzdržala bo še vso noč in jaz bom tudi.«

Bolje bi bilo, ko bi očistil pliskavico malo pozneje, da ostane kri v mesu, je pomislil. To lahko storim malo pozneje in hkrati zvežem vesli, da naredim zavoro. Bolje bo, da pustim ribo zdaj pri miru in je ne motim preveč ob sončnem zahodu. Sončni zahod je težaven čas za vse ribe.

Pustil je, da se je dlan posušila v zraku, zgrabil potem vrv z njo, popustil, kolikor je le mogel, in se dal potegniti naprej k lesu, tako da je čoln nosil enako ali še večjo težo kakor on.

Učim se, kako je treba, je pomislil. Vsaj ta del. In ne pozabi, da ni jedla, odkar je zgrabila vabo, pa je velikanska in potrebuje veliko

hrane. Jaz sem pojedel celega bonita. Jutri bom pojedel pliskavico. Pravil ji je d o r a d o. Morebiti je nekaj pojem, ko jo bom očistil. Teže jo bo jesti kakor bonita. Sicer pa nič ni lahko.

»Kako ti je kaj, riba?« je vprašal naglas. »Meni je dobro, moji levici je boljše in hrane imam za eno noč in za en dan. Le vleci čoln, riba.«

Resnično dobro mu ni bilo, zakaj bolečina od vrvi, ki mu je rezala v hrbet, je skorajda nehala biti bolečina in se spremenila v topost, ki ji ni zaupal. Toda prebil sem že hujše reči, je pomislil. Dlan mi je samo malo urezana in drugo je zapustil krč. Noge so v redu. In zdaj sem tudi glede hrane na boljšem kot ona.

Bilo je temno, ker se v septembru po sončnem zahodu hitro stemni. Starec je legel ob obrabljeni les na sprednjem koncu čolna in si odpočival, kolikor je le mogel. Na nebu so bile prve zvezde. Zvezdi Rigel ni poznal imena, toda videl jo je in vedel, da se bodo kmalu vse pokazale in da bo imel vse svoje oddaljene prijateljice.

»Tudi riba mi je prijateljica,« je dejal naglas. »Nikoli še nisem videl take ribe ali slišal o njej. Toda moram jo ubiti. Vesel sem, ker nam ni treba poskušati, da bi ubijali zvezde.«

Pomisli, ko bi moral človek vsak dan poskušati ubiti mesec, je pomislil. Mesec beži. Toda zamisli si, da bi moral kdo vsak dan skušati ubiti sonce. Pod srečno zvezdo smo rojeni, je pomislil.

Potem se mu je zasmilila velika riba, ki ni imela ničesar jesti, čeprav ta bridkost nad njo ni nič omajala njegove odločitve, da jo ubije. Koliko ljudi bo nahranila, je mislil. Toda ali so vredni, da bi jo jedli? Ne, seveda ne. Če sodim po njenem vedenju in njeni veliki dostojanstvenosti, nihče ni vreden, da bi jo jedel.

Teh reči ne razumem, je pomislil. Toda dobro je, da nam ni treba skušati ubiti sonce ali mesec ali zvezde. Dosti je, da živimo na morju in ubijamo svoje resnične sestre.

Zdaj, je pomislil, moram preudariti glede zavore. Svoje nevarnosti ima in svoje prednosti. Utegnil bi izgubiti toliko vrvi, da izgubim ribo, če bo napela sile, ko bo zavora z vesli delovala, tako da bo čoln izgubil vso lahkotnost. Lahkotnost čolna nama obema podaljšuje trpljenje, toda v tem je tudi moja varnost, zakaj riba ima silno hitrost, ki je doslej še ni uporabila. A naj že bo kar koli, očistiti moram pliskavico, da se ne izpridi, in je malo pojesti, da bom močen.

Zdaj si bom še eno uro odpočival in se zagotovil, da gre riba zanesljivo in enakomerno, preden se pomaknem nazaj na krmo, da opravi tisto delo in se odločim. Medtem bom lahko videl, kako ravna in ali kaže kako spremembo. Zvijača z vesli je dobra; toda prišel

je čas, ko je treba skrbeti za zanesljivost. Riba je še vedno mogočna in videl sem, da ji tiči trnek v kotu gobca in da ima gobec krepko zaprt. Tisto, da jo boli v gobcu, ni nič. Vse je v tem, da jo muči glad in da je proti njej nekaj, česar ne razume. Odpočij si zdaj, starec, in jo pusti, naj dela, dokler ne pride tvoja naslednja dolžnost.

Počival je, se mu je zdelo, dve uri. Mesec je vzhajal zdaj šele pozno in starec ni mogel po ničemer presojati časa. In počival tudi ni resnično, samo kolikor toliko. Še zmerom je nosil težo ribe na ramenih, toda levo dlan je oprl na stranico čolna in je odpor proti ribi vse bolj prenašal na čoln sam.

Kako preprosto bi bilo, ko bi mogel pritrditi vrv, je pomislil. Toda z enim samim majhnim odklonom bi jo lahko pretrgala. S svojim telesom moram podlagati težo vrví in biti vsak trenutek pripravljen, da z obema rokama spuščam vrv.

»Toda spal še nisi, starec,« je rekel glasno. »Minilo je pol dneva in noč in zdaj še en dan, da nisi spal. Izmisliti si moraš način, da boš lahko malo spal, če bo riba plavala mirno in enakomerno. Če ne boš spal, se ti utegne primeriti, da ti ne bo bistra glava.«

Glava mi je dovolj bistra, je pomislil. Še prebistra. Tako sem bister kakor zvezde, ki so mi sestre. Pa vendar moram spati. Zvezde spiyo, mesec in sonce spita in celo ocean včasih spi ob dneh, ko ni toka in se ne zgane noben veter.

Toda ne pozabi na spanje, je pomislil. Pripravi se do tega, da boš spal, in zamisli si kaj preprostega in zanesljivega glede vrví. Zdaj pojdi nazaj in pripravi pliskavico. Če moraš spati, je prenevarno postaviti vesli kot zavoro.

Lahko bi prebil brez spanja, si je dejal. Toda bilo bi prenevarno.

Začel se je na rokah in na kolenih pomikati nazaj na krmo in pri tem pazil, da ne bi sunkoma potegnil ribe. Morda tudi sama na pol spi, je pomislil. Pa nočem, da bi počivala. Vleči mora, dokler ne umre.

Zadaj na krmi se je obrnil tako, da mu je levica zadrževala vrv, ki mu je ležala na plečih, in je z desnico potegnil nož iz nožnice. Zvezde so bile zdaj svetle, razločno je videl pliskavico, zapičil ji je rezilo noža v glavo in jo potegnil izpod krme. Položil je nogo na ribo in jo naglo razparal od zadka do konca spodnje čeljusti. Nato je odložil nož in z desnico čistil ribo, izvotlil jo je in izdrl škrge. Čutil je v rokah težki, spolzki želodec in ga prerezal. Dve leteči ribi sta bili v njem. Bili sta dobro ohranjeni in trdi, položil ju je drugo ob drugo in vrgel drobovje in škrge čez krmo. Potapljale so se in puščale svetlikajočo se sled v vodi. Pliskavica je bila zdaj v zvezdni

svetlobi videti nekako gobavo sivobela in mrzla in starec je posnel kožo z ene strani, medtem ko ji je držal desno nogo na glavi. Nato jo je preobrnil, posnel kožo z druge strani in odrezal obe strani od glave do repa.

Pustil je okostje, da je zdrsnilo iz čolna, in pogledal, da bi videl, ali je kak vrtinec v vodi. Toda videla se je samo svetloba, ko se je okostje počasi spuščalo. Nato se je zasukal, položil leteči ribi med kosa ribjega mesa, vtaknil nož nazaj v nožnico in se počasi pomikal nazaj na sprednji del. Hrbet mu je bil upognjen od teže vrvi, napeljane čezenj, in v desnici je nosil ribe.

Ko je bil spet na sprednjem koncu, je položil kosa ribjega mesa na desko in leteči ribi zraven. Potem si je preložil vrv na plečih in jo spet držal z levico, oprto ob stranico čolna. Nagnil se je čez rob in izpral leteči ribi v vodi, opazujoč, kako naglo teče voda ob njegovi dlani. Dlan se je svetlikala, ker je prej posnemal ribjo kožo, in gledal je, kako teče voda ob njej. Tekla je šibkeje in ko je podrgnil rob dlani ob deske čolna, so se svetlikajoči se delci odluščili in počasi odplavali nazaj.

»Trudna postaja ali pa počiva,« je rekel starec. »Zdaj pa dajmo, najejmo se te pliskavice, pa si nekoliko odpočijmo in se malo naspimo.«

Noč je bila zmerom hladnejša, ko je pod zvezdami pojedel polovico enega kosa pliskavice in eno izmed letečih rib, očiščeno in brez glave.

»Kako sijajna riba je pliskavica, če jo ješ kuhano,« je rekel. »In kako klavrna je surova. Nikoli več ne pojdem v čoln brez soli ali limon.«

Ko bi imel kaj v glavi, bi bil ves dan škropil vodo po sprednjem koncu in ko bi se sušila, bi puščala sol, je pomislil. Pa saj sem pliskavico ujel šele, ko je skoraj že zašlo sonce. In vendar sem bil premalo pripravljen. Toda vse sem dobro prežvečil in ni se mi uprlo.

Proti vzhodu se je nebo oblačilo in druga za drugo so izginjale zvezde, njegove znanke. Zdaj je bilo videti, kakor da se pomika v veliko sotesko oblakov, in veter se je polegel.

»V treh ali štirih dneh bo slabo vreme,« je rekel. »Toda ne nocoj in ne jutri. Poskrbi zdaj, da se malo naspíš, stari, dokler je riba mirna in plava enakomerno.«

Krepko je držal vrv v desnici in pritisnil stegno ob roko, ko se je z vso težo naslonil na deske sprednjega konca. Nato si je pomaknil vrv malo niže na pleča in oprl levico nanjo.

Desnica jo lahko drži, dokler je tako podprta, je pomislil. Če bo v spanju popustila, me bo levica zbudila, ko bo vrv uhajala. Težko je za desnico. Pa saj je vajena bolečin. Dobro bo, tudi če bom spal

dvajset minut ali pol ure. Nagnil se je naprej, da je krčevito pritisnil vrv z vsem telesom in naslonil vso svojo težo na desnico, ter je zaspal.

Ni sanjal o levih, temveč o velikanski jati pliskavic, ki je bila osem ali deset milj dolga, ribe so se drstile, poskakovale so visoko v zrak in se vračale v isto luknjo, ki so jo naredile v vodi, ko so poskočile.

Potem je sanjal, da je v vasi na svoji postelji, pihal je mrzli sever, njega je zelo zeblo in desnica mu je zaspala, ker je ležal na njej namesto na blazini.

Po tem je začel sanjati o dolgem rumenem obrežju, videl je, kako je prišel v zgodnji temi prvi lev nanjo, potem so prišli drugi levi, on pa je oprl brado ob deske na kljunu ladje, ki je bila zasidrana ob večerni sapi s kopnega, čakal je, da bi videl, ali bo še več levov, in je bil srečen.

Mesec je bil že dolgo na nebu, on pa je spal naprej, riba je vlekla enakomerno in čoln se je premikal v predor oblakov.

Zbudil se je, ker ga je desna pest s sunkom zadela v obraz in mu je vrv pekoče šla skozi desno dlan. Levice sploh ni čutil, toda zadrževal je z desnico, kolikor je le mogel, in vrv je naglo uhajala iz čolna. Naposled je levica našla vrv, naslonil se je nazaj, proti vrvi, in zdaj ga je pekla po hrbtu in v levi dlani, vsa teža je bila na njegovi levi dlani, tako da ga je hudo bolela. Ozrl se je nazaj na zvitke vrvi — gladko so se odvijali. Prav tedaj se je riba pognala kvišku, da je mogočno razbrazdala ocean, in se nato težko spustila. Pognala se je spet in spet in čoln je plul naglo, čeprav je vrv še vedno uhajala, in starec jo je napel, toliko da se ni pretrgala, spet in spet jo je napel tako. Potegnila ga je bila prav dol ob kljun čolna, tičal je z obrazom v odrezanem kosu pliskavice in se ni mogel ganiti.

Saj tega smo čakali, je pomislil. Zato pa sprejmimo.

Daj, naj plača za vrv, je pomislil. Daj, da plača zanjo.

Ni mogel videti, kako se je riba poganjala, slišal je samo kipenje oceana in težek pljusk, ko se je spuščala. Naglo spuščajoča se vrv ga je hudo rezala v dlani, toda zmerom je vedel, da ga to čaka, in skušal je paziti, da bi ga rezalo samo po žuljavih mestih in da bi vrv ne zdrsnila v sredino dlani ali mu ranila prste.

Ko bi bil fant tu, bi namakal zvitke vrvi, je pomislil. Da. Ko bi bil fant tu. Ko bi bil fant tu.

Vrv se je spuščala in spuščala in spuščala, vendar zdaj že vse počasneje, in starec je skrbel, da si je morala riba zaslužiti vsak palec vrvi. Zdaj je vzdignil glavo z lesa in iz kosa ribe, ki ga je njegovo lice zmečkalo. Potem je bil na kolenih in potem se je počasi

spravil na noge. Še je spuščal vrv, a ves čas vse počasneje. Spravil se je toliko nazaj, da je lahko z nogo čutil zvitke vrvi, ki jih ni mogel videti. Vrvi je bilo še veliko in zdaj je morala riba premagovati trenje vse te nove vrvi v vodi.

Da, je pomislil. In zdaj se je pognala gor več ko dvanajstkrat in si napolnila vrečice ob hrbtenici z zrakom, tako da ne more iti umret v globino, od koder je ne morem izvleči. Kmalu bo začela krožiti in tedaj jo moram ugnati. Rad bi vedel, kaj jo je sprožilo tako iznenada. Ali je mogoče, da jo je pognala lakota v obup, ali pa jo je v noči kaj prestrašilo? Morda jo je iznenada postalo strah. Pa je bila taka mirna, močna riba, in videti je bila tako neustrašena in tako samozavestna. Čudno.

»Rajši bodi sam neustrašen in samozavesten, stari,« je dejal. »Spet jo držiš, toda vrvi ne moreš dobivati nazaj. A saj bo kmalu morala krožiti.«

Držal jo je z levico in z rameni, se sklonil in zajel z desnico vode, da si izmije zmečkano pliskavičino meso z obraza. Bal se je, da bi se mu utegnilo upreti, tako da bi bljuval in oslabil. Ko je bil obraz očiščen, si je izmnil desnico v vodi ob stranici in jo pustil v slani vodi, medtem ko je opazoval prvi svit pred sončnim vzhodom. Skoraj na vzhod je obrnjena, je pomislil. To pomeni, da je utrujena in plava s tokom. Kmalu bo morala krožiti. Potem se začne najino resnično delo.

Ko je sodil, da je bila desnica dovolj dolgo v vodi, jo je izvlekel in pogledal.

»Ni slabo,« je rekel. »In za bolečino se mož ne meni.«

Skrbno je prijel vrv, tako da ni legla v nobeno izmed zarez, ki jih je naredila malo prej, in prenesel svojo težo tako, da je lahko vtaknil levo dlan v morje na drugi strani čolna.

»Glede na to, da si zanič, se nisi tako slabo obnesla,« je rekel levici. »Toda bil je trenutek, ko te nisem mogel najti.«

Le zakaj se nisem rodil z dvema dobrima rokama? je pomislil. Morebiti sem sam kriv, ker si tele nisem pošteno izuril. Pa je bogme imela dovolj priložnosti, da bi se bila naučila. Vendar se ponoči ni tako slabo izkazala in krč je dobila samo enkrat. Če ga dobi spet, naj jo vrv odreže.

Ko je to pomislil, se je zavedel, da mu glava ni bistra, in pomislil je, da bi moral požvečiti še malo pliskavice. Pa ne morem, si je rekel. Bolje je, da imaš prazno glavo, kakor da izgubljaš silo, ker ti je slabo. In vem, da kos ne bo ostal v meni, če ga pojem, ker je bil moj obraz v njem. Hranil ga bom za hudo silo, dokler se ne pokvari.

Toda zdaj je prepozno, da bi se skušal okrepiti s hrano. Neumen si, si je rekel. Pojej drugo letečo ribo.

Tam je bila, očiščena in pripravljena, vzal jo je z levico in jo jedel, skrbno je prežvečil kosti in pojedel vse do repa.

Zaleže več kakor skoraj vsaka riba, je pomislil. Vsaj tisto moč daje, ki mi je potrebna. Zdaj sem storil, kar je v mojih močeh, je pomislil. Naj že začne krožiti in naj pride boj.

Sonce je vstajalo tretjič, odkar se je odpravil na morje, ko je riba začela krožiti.

Po nagibu vrvi ni mogel videti, da riba kroži. Za to je bilo prezgodaj. Čutil je le, da je vrv nalahno popustila, in začel jo je blago vleči z desnico. Napela se je kakor zmerom, toda prav tedaj, ko je bila na tem, da se pretrga, se je začela vračati. Izmaknil je ramena in glavo izpod vrvi in začel enakomerno, nalahno vleči vrv v čoln. V nihajočem gibanju je uporabljal obe roki in skušal vleči s telesom in z nogami, kolikor je bilo le mogoče. Njegove stare noge in ramena so se vrtela, ko je vlekel, nihaje sem in tja.

»Krog je zelo velik,« je rekel. »Kroži pa vendarle.«

Potem se vrv ni hotela več vračati in držal jo je, dokler ni videl v soncu, kako odskakujejo kapljice od nje. Potem je začela izginjati in starec je pokleknil ter jo nerad puščal nazaj v temno vodo.

»Zdaj gre po najbolj oddaljenem delu kroga,« je rekel. Držati moram, kolikor le morem, je pomislil. Napor ji bo vsakokrat skrajšal krog. Čez eno uro jo bom morda uzrl. Zdaj jo moram ugnati in potem jo moram ubiti.

Toda riba je še vedno počasi krožila in dve uri pozneje je bil starec moker od potu in utrujenost je čutil prav v kosteh. Vendar so bili krogi zdaj veliko krajši in po nagibu vrvi je vedel, da se riba med plavanjem stalno vzdiguje.

Že eno uro je videl črne pege pred očmi in čutil je slani znoj v očeh, v ranici nad očesom in na čelu. Črnih peg ga ni bilo strah. Glede na to, s kakšno napetostjo je vlekel vrv, so bile naravne. Toda dvakrat je začutil slabost in omotico in to ga je zaskrbelo.

»Saj bi ne mogel tako odpovedati in umreti ob taki ribi,« je rekel. »Zdaj ko mi tako imenitno prihaja, naj mi Bog pomaga vzdržati. Izmolil bom sto očenašev in sto zdravamarij. Samo zdaj jih ne morem izmoliti.«

Vzemi, da so izmoljeni, je pomislil. Izmolil jih bom pozneje.

Prav tedaj je začutil nenadno udarjanje in sunke na vrvi, ki jo je držal z obema rokama. Bilo je ostro in čutiti trdo in težko.

S svojim kopjem udarja po žičnatem vodniku, je pomislil. To je moralo priti. Tega se je morala lotiti. Samo da jo utegne pripraviti do tega, da se požene kvišku, meni pa bi bilo zdaj ljubše, da kroži še naprej. Bilo je potrebno, da se je zaganjala kvišku, da je dobila zraka. Toda odslej lahko vsak tak zalet razširi odprtino rane, ki jo je naredil kavelj, in utegnila bi odvreči trnek.

»Nikar ne pridi gor, riba,« je rekel. »Nikar gor.«

Riba je še nekajkrat udarila ob žico in vsakokrat, ko je stresla z glavo, je starec izpustil nekaj vrvi.

Pustiti moram njeno bolečino tako, kakršna je, je pomislil. Moja ni važna. Svojo lahko obvladujem. Toda ona bi od svoje lahko ponorela.

Čez nekaj časa je riba nehala udarjati ob žico in začela spet počasi krožiti. Starec si je zdaj enakomerno vračal vrv, toda spet je čutil slabost. Zajel je z levico nekaj vode iz morja in si oblil glavo. Potem je je nalil še več in si zdrgnil tilnik.

»Krčev nimam,« je rekel. »Kmalu bo gori in vzdržal bom. Moraš vzdržati. Niti govoriti ne smeš o tem.«

Pokleknil je na kljun čolna in si za trenutek spet položil vrv na pleča. Zdaj si bom odpočival, medtem ko bo delala svoj krog, potem pa vstanem in se je lotim, ko pride bliže, se je odločil.

Huda je bila izkušnja, da bi počival na kljunu in pustil ribo, da bi delala krog sama, ne da bi ji iztrgal kaj vrvi. Toda ko je napetost vrvi pokazala, da se je riba obrnila in prihaja proti čolnu, se je starec spravil pokonci in začel spet vleči, nihaje in vrteč se, da je spravil nazaj vso vrv, kolikor je je riba prej izvlekla.

Bolj sem utrujen, kot sem bil kdaj, je pomislil, in vzdiguje se pasatnik. Toda dober bo, da spravim z njim ribo k čolnu. To mi je nujno potrebno.

»Počival bom pri naslednjem obratu, ko pojde ven,« je rekel. »Veliko bolj je. Potem še dva ali tri obrate, pa jo bom imel.«

Slamnik mu je čepel daleč na temenu in sesedel se je na kljun, ko je vrv potegnila in je začutil, da se riba obrača.

Zdaj delaj ti, riba, je pomislil. Ko se obrneš, se te lotim.

Morje se je medtem znatno razburkalo. Toda to je bil še vedno veter, ki piha ob lepem vremenu, in potreben mu je bil za vrnitev domov.

»Krmaril bom kar proti jugozahodu,« je dejal. »Na morju ni človek nikoli izgubljen in otok je dolg.«

Ob tretjem obratu je prvič zagledal ribo.

Videl jo je najprej kot temno senco, ki je tako dolgo plavala pod čolnom, da ni mogel verjeti njeni dolžini.

»Ne,« je rekel. »Tako velika ne more biti.«

Pa je bila tako velika in ob koncu tega kroga je prišla na površino samo trideset metrov proč in mož je videl njen rep nad vodo. Bil je višji od rezila velike kose in zelo blede vijoličnomodne barve nad temno modro vodo. Nagnjen je bil nazaj in ker je riba plavala prav pod površjem, je starec videl njeno orjaško gmoto in škrlatne proge, s katerimi je bila opasana. Hrbtina plavuti ji je bila pobešana in velikanske prsne plavuti so bile močno razširjene.

Pri tem krogu je starec videl ribino oko in dva siva prilepa, ki sta plavala okoli nje. Katerikrat sta se prisesala nanjo. Katerikrat sta se pognala proč. Katerikrat sta lahkotno plavala v njeni senci. Vsak je bil dolg okoli metra in kadar sta plavala hitro, sta zvijala celo telo kakor jegulja.

Starec se je potil, pa ne samo od sonca. Ob vsakem mirnem, pohlevnem obratu ribe je dobival vrv nazaj in prepričan je bil, da se mu bo po še dveh obratih ponudila priložnost, da zasadi ostve vanjo.

Toda dobiti jo moram blizu, blizu, blizu, je mislil. Ne smem meriti v glavo. Zadetj jo moram v srce.

»Bodi miren in močen, stari,« je dejal.

V prihodnjem krogu je bil ribi hrbet zunaj, toda malo predaleč od čolna. V naslednjem krogu je bila riba še vedno predaleč, toda više iz vode, in starec je bil prepričan, da bi jo lahko spravil ob čoln, če potegne nazaj še malo vrvi.

Že zdavnaj prej je pripravil ostve, zvitek njihove lahke vrvi je bil v okrogli košari in konec je bil pritrjen na klin na sprednjem delu.

Riba je prihajala v krogu, mirna in lepa, in samo veliki rep se ji je pregibal. Starec je vlekel k sebi, kolikor je le mogel, da bi jo spravil bliže. Samo za trenutek se je riba malo zasukala proti njemu. Nato se je izravnala in začela nov krog.

»Premaknil sem jo,« je rekel starec. »Premaknil sem jo torej.«

Spet je začutil slabost, toda držal je veliko ribo napeto, kolikor je le mogel. Premaknil sem jo, je mislil. Morebiti jo tokrat spravim ob čoln. Vlecita, roki, je mislil. Držita se, nogi. Vzdrži zame, glava. Vzdrži. Nikoli me nisi zapustila. Tokrat jo bom spravil ob čoln.

Toda ko je napel vse sile — in začel je dosti prej, preden je bila riba vzporedna s čolnom — in vlekel, kolikor je mogel, je

riba plavala kos poti proti njemu, potem pa je izravnala smer in odplavala.

»Riba,« je rekel starec. »Riba, tako in tako boš morala umreti. Ali moraš ubiti tudi mene?«

Tako ne bo nič iz tega, je pomislil. Usta so mu bila presuha, da bi bil govoril, toda zdaj ni mogel seči po vodo. Tokrat jo moram spraviti ob čoln, je pomislil. Kopici novih obratov ne bi bil več kos. Pač, bi bil, si je rekel. Zmerom boš temu kos.

Pri prihodnjem obratu bi jo bil skoraj dobil. Toda spet se je izravnala in počasi odplavala.

Ubijaš me, riba, je pomislil starec. Toda pravico imaš do tega. Nikoli nisem videl reči, ki bi bila mogočnejša, ali lepša, ali mirnejša in plemenitejša od tebe, sestra. Kar pridi in me ubij. Vseeno mi je, kateri ubije katerega.

Zdaj se ti začenja mesti v glavi, je pomislil. Ohraniti si moraš bistro glavo. Ohrani si bistro glavo in glej, da boš znal trpeti kot mož. Ali kot riba, je pomislil.

»Razbistri se, glava,« je rekel z glasom, ki ga je komaj slišal. »Razbistri se.«

Še dvakrat je bilo pri obratih enako.

Ne vem, je pomislil starec. Vsakokrat mu je bilo, kakor da bo omagal. Ne vem. Toda poskusil bom še enkrat.

Poskusil je še enkrat in bilo mu je, kakor da ga bodo moči zapustile, ko je obrnil ribo. Riba se je izravnala in spet počasi odplavala, veliki rep ji je nihal v zraku.

Spet bom poskusil, je obljubil starec, čeprav so mu bile roke zdaj mlahave in je videl dobro le še v prebliskih.

Spet je poskusil in spet je bilo enako. Tako, je pomislil, in čutil je, da ga moči zapuščajo, še preden je začel; poskusil bom še enkrat.

Zbral je vso svojo bolečino, vse, kolikor je ostalo njegove moči, in svoj ponos, ki ga že zdavnaj ni bilo več, in postavil to proti smrtnemu boju ribe, in riba je prišla k njemu in mirno plavala vstric z njim, meč se ji je skoraj dotikal desk čolna, začela je prehitovati čoln, dolga, globoka, široka, srebrna in škrlatno progasta in neskončna v vodi.

Starec je izpustil vrv in položil nogo nanjo, vzdignil je ostve visoko, kolikor je mogel, in jih pogнал navzdol z vso silo, še z novo silo, ki jo je pravkar zbral, ribi v bok tik za veliko prsno plavutjo, ki se je vzdigovala tako visoko v zrak, da bi bila možu do prsi. Čutil je, kako se je železo zarivalo, naslonil se je nanj in ga zarinil globlje, in nato je pritisnil nanj z vso težo.

Nato je riba prišla, živa s smrtjo v sebi, vzdignila se je visoko iz vode in pokazala vso svojo silno dolžino in širino in vso svojo moč in lepoto. Zdelo se je, kakor da visi v zraku nad starcem v čolnu. Nato je padla v vodo s tleskom, ob katerem je poškropilo starca in ves čoln.

Starec je čutil omotičnost in slabost in ni dobro videl. Toda odmotal je vrv za ostve, pustil je, da mu je tekla skozi odrgnjene dlani, in ko je spet videl, je zagledal ribo na hrbtu, srebrni trebuh je bil zgoraj. Ročaj ostev ji je v ostrem kotu štrlel iz pleč in morje je spreminjalo barvo od rdeče krvi iz njenega srca. Spočetka je bila temna kakor plitvina v modri vodi, ki je bila več ko miljo globoka. Nato se je razširila kakor oblak. Riba je bila srebrnkasta in pri miru, plavala je z valovi.

Starec je pozorno gledal v bežni privid, ki se mu je pokazal. Nato je vrv za ostvami dvakrat ovil okoli klina na sprednjem koncu čolna in si naslonil glavo na dlani.

»Ohrani mi bistro glavo,« je rekel ob lesu kljuna. »Utrujen starec sem. Toda ubil sem to ribo, ki mi je sestra, in zdaj moram opraviti težaško delo.«

Zdaj moram pripraviti zanke in vrv, da jo privežem ob čoln, je pomislil. Tudi ko bi bila dva in bi pustila, da nama voda zalije čoln, ko bi jo nalagala, pa bi potem izplala vodo, ta čoln bi je nikoli ne držal. Vse moram pripraviti, potem pa potegniti ribo k čolnu in jo dobro povezati, postaviti jambor in razpeti jadro, da se vrnem domov.

Začel je vleči ribo bliže, da bi jo spravil ob čoln, tako da bi ji lahko potegnil vrv skozi usta ter ji pritrdil glavo ob sprednjem koncu čolna. Hočem jo videti, je pomislil, se je dotikati, jo čutiti. Ona je moje premoženje, je pomislil. Toda ne želim je čutiti zavoljo tega. Mislim, da sem začutil njeno srce. Ko sem drugič pritisnil na ročaj ostev. Spravi jo zdaj sem in pritrdi jo, omotaj ji zanko okoli repa in še eno okoli sredine, da jo privežeš k čolnu.

»Na delo, starec,« je rekel. Popil je prav malo vode. »Zdaj ko je boj končan, te čaka zelo veliko težaškega dela.«

Pogledal je kvišku proti nebu in nato ven k svoji ribi. Pazljivo je pogledal v sonce. Ni dosti čez poldan, je pomislil. In vzdiguje se pasatnik. Vrvi niso nič več važne. Ko bova doma, jih bova z dečkom zvezala.

»Pridi, riba,« je rekel. Toda riba ni prišla. Ležala je zunaj na morju in se vrtela in starec je zaveslal k njej.

Ko je bil zraven nje in je bila ribja glava ob sprednjem koncu čolna, ni mogel verjeti, da je tako velika. Toda odvezal je vrv za

ostvami s klina, jo napeňjal ribi skozi škrge in ven med čeljustmi, naredil zanko okoli meča, napeljal vrv skozi druge škrge, jo vnovič ovil okoli meča, zavozlal dvojno vrv in jo pritrdil na klin na srednjem koncu. Nato je odrezal vrv in šel na krmo, da ozanka rep. Prvotna škrlatna in srebrna barva ribe sta se spremenili v srebrno in proge so bile enako blede vijoličaste kakor rep. Bile so širše od moške dlani z razkrečnimi prsti in ribje oko je gledalo ravnodušno kakor ogledala v periskopu ali kakor svetnik pri procesiji.

»Samo tako jo je bilo mogoče ubiti,« je rekel starec. Odkar je pil vodo, mu je bilo boljše, vedel je, da ne bo izgubil zavesti, in glava mu je bila bistra. Kakršna je, bo imela čez petnajst sto funtov, je pomislil. Morebiti še veliko več. Če bo imela očiščena dve tretjini tega, po trideset centov funt?

»Za to potrebujem svinčnik,« je rekel. »Glava mi ni toliko bistra. Mislim pa, da bi bil veliki Di Maggio danes ponosen name. Nisem imel kostnih ostrog. Toda dlani in hrbet me resnično bolijo.« Rad bi vedel, kaj je kostna ostroga, je pomislil. Morebiti jih imamo, ne da bi vedeli zanje.

Pritrdil je ribo h kljunu in h krmi in k prečni klopi. Tako je bila velika, da se je zdelo, kakor da privezuje k čolnu še drugega, veliko večjega. Odrezal je kos vrvi in privezal ribi spodnjo čeljust k njenemu meču, da bi se ji gobec ne odpiral in da bi jadrala kar se da gladko. Nato je postavil jambor, pritrdil na jadro palico, ki mu je bila za kavelj, in prečni drog, zakrpano jadro se je napelo, čoln se je začel premikati in na pol ležeč na srednjem koncu je starec odjadral proti jugozahodu.

Ni mu bil potreben kompas, da bi vedel, kje je jugozahod. Moral je samo čutiti pasatni veter in kako se napeња jadro. Najbolje bo, da spustim v vodo manjšo vrv z žličnato vabo in poskusim kaj ujeti, da bom imel kaj jesti in kaj mokrega za žejo. Toda žličnate vabe ni mogel najti in njegove sardine so bile pokvarjene. Zato je nabodel na kavelj krpo zalivske trave, ko sta plula mimo nje, in jo stresel, tako da so drobni rački, ki so bili v njej, padli na deske čolna. Bilo jih je dober tucat, poskakovali so in otepali kakor peščene bolhe. Starec jim je s palcem in kazalcem poščipal glave in jih pojedel: zžvečil je tudi oklepe in repe. Bili so zelo drobni, toda vedel je, da so hranivi, in bili so dobrega okusa.

Starec je imel še vedno dva požirka vode v steklenici in ko je pojedel račke, jih je zalil s polovico požirka. Spričo težavnih okoliščin je čolnič kar dobro jadral in starec je krmaril z držalom krmila pod roko. Lahko je videl ribo in treba mu je bilo samo pogledati svoje

dlani in se dotakniti čolna s hrbtom, pa je vedel, da se je to resnično zgodilo in da niso sanje. Proti koncu, ko mu je bilo tako slabo, je bil čas, ko je mislil, da so mogoče le sanje. Potem, ko je videl, kako je riba prišla iz vode in negibno visela na nebu, preden je padla, je bil prepričan, da je tu nekaj zelo čudnega, in ni mogel verjeti. Tedaj ni dobro videl, čeprav je zdaj videl dobro kot le kdaj.

Zdaj je vedel, da je riba tukaj in da njegove dlani in hrbet niso sanje. Roke se hitro popravijo, je pomislil. Pustil sem jih krvaveti, da so se izčistile, in slana voda jih bo zacelila. Ni boljšega zdravnika, kot je temna voda pravega zalivskega toka. Moja naloga je samo, da si ohranim bistro glavo. Roki sta dobro opravili svoje delo in dobro jadrava. Usta ima zaprta in rep pokonci, pa jadrava kot brat in sestra. Nato se mu je v glavi nekoliko zameglilo in pomislil je: Ali vozi ona mene na kopno ali vozim jaz njo? Ko bi jo vlekel zadaj za čolnom, bi ne bilo nobenega dvoma. Toda jadrata sta skupaj, privezana drug k drugemu, in starec je pomislil: Naj me pelje na kopno, če ji je tako po volji. Boljši od nje sem samo po zvijačah in nič zlega mi ni hotela.

Jadrata sta dobro in starec si je omočil roke v slani vodi in si skušal ohraniti jasno glavo. Na nebu so bili visoki kopasti oblaki in nad njimi dosti mrenastih, in po tem je starec vedel, da bo pihalo vso noč. Neprenehoma je gledal ribo, ker se je hotel prepričati, da je resnična. Minila je ena ura, preden se je zagnal vanjo prvi morski volk.

Ta morski volk ni prišel po naključju. Prišel je iz vodnih globin, ko se je temni oblak krvi pogreznil in se razlezel po miljo globokem morju. Vzdignil se je tako naglo in brez najmanjše previdnosti, da je razburkal površino modrega morja in se pokazal na soncu. Nato se je pogreznil nazaj v morje, ujel vonj in začel plavati v smeri, ki sta jo ubrala čoln in riba.

Nekajkrat je izgubil vonj, pa ga je spet ujel, vsaj kako sled tega vonja, in naglo in vztrajno je plaval za čolnom. Bil je zelo velik morski volk iz zvrsti, ki ji pravijo mako, zmožen plavati hitro kakor najhitrejšje ribe v morju, in vse na njem razen čeljusti je bilo lepo. Hrbet mu je bil moder kakor pri ribi mečarici, trebuh srebrn in koža gladka in čedna. Po obliki je bil podoben mečarici, če izvzamemo velikanske čeljusti, trdno zaprte, medtem ko je naglo plaval trdo pod površjem in mu je visoka hrbtina plavut rezala vodo, ne da bi se zamajala. Za zaprto dvojno ustnico čeljusti je bilo osem vrst zob, vsi nagnjeni navznoter. To niso bili navadni piramidasti zobje, kakor jih ima večina morskih psov. Imeli so obliko človeških

prstov, upognjenih kakor kremplji. Bili so skoraj tako dolgi kakor starčevi prsti in njihovi robovi so bili na obeh straneh ostri kakor britev. To je bila riba, ustvarjena, da se hrani z vsemi ribami v morju, ki so tako hitre, močne in dobro oborožene, da nimajo drugega sovražnika. Zdaj je začutila novejši vonj in pohitela, da ji je modra hrbtina plavut rezala vodo.

Ko jo je starec videl prihajati, je vedel, da je to morski volk, ki sploh ne pozna strahu in bo storil natanko tisto, kar želi. Pripravil je ostve in pritrdil vrv nanje, medtem ko je gledal morskega volka, kako se bliža. Vrv je bila kratka, ker je manjkalo tisto, kar je odrezal, da je povezal ribo.

Starcu je bila glava zdaj bistra in dobra in prevzemala ga je odločnost, upanja pa je imel le malo. Prelepo je bilo, da bi lahko trajalo, je pomislil. Ošinil je veliko ribo s pogledom, medtem ko je opazoval volka, kako se je približeval. Prav tako bi utegnile biti sanje, je pomislil. Ne morem mu prepričati, da se zaleti vame, toda morebiti ga uženem. *Dentuso*, je pomislil. Zlo srečo tvoji materi.

Morski volk se je naglo približal krmi in ko se je zagnal v ribo, je starec videl, kako so se mu usta odprla, videl je njegove čudne oči in slišal tlesk, ko se je volk pognal naprej in so mu zobje zarezali v meso ravno nad repom. Morski volk je imel glavo nad vodo, tudi hrbet se je vzdigoval iz nje in starec je slišal, kako se na veliki ribi trgata koža in meso, ko je treščil ostve navzdol proti glavi morskega volka, na kraj, kjer se je črta med očmi sekala s črto, ki je šla naravnost nazaj od nosu. Takih črt sicer ni bilo. Bila je samo težka, ostra, modra glava in velike oči in tleskajoče, poganjajoče se, vse požirajoče čeljusti. Toda pod tem mestom so bili možgani in starec ga je zadel. Zadel ga je s svojimi krvavimi, medlimi rokami, ki so z vso silo pognale dobre ostve. Zadel ga je brez upanja, toda odločno in povsem zlohotno.

Morski volk se je preobrnil in starec je videl, da njegovo oko ni živo, in nato se je spet preobrnil in se zamotal v dve zanki vrvi. Starec je vedel, da je mrtev, toda morski volk tega ni hotel priznati. Rep mu je opletal in čeljusti so mu tleskale, medtem ko je pluzil na hrbtu po vodi kakor hiter motorni čoln. Koder je udarjal rep, je bila voda bela, in tri četrt njegovega telesa je bilo prav nad vodo, ko se je vrv napela, vzdrhtela in se pretrgala. Kratek čas je morski volk mirno ležal na površini in starec ga je gledal. Potem se je zelo počasi potopil.

»Odneseš je kakih štirideset funtov,« je glasno rekel starec. Odneseš je tudi moje ostve in vso vrv, je pomislil, in zdaj moja riba spet krvavi, prišli bodo še drugi.

Odkar je bila riba poškodovana, je ni več rad pogledal. Ko je morski volk zgrabil ribo, mu je bilo, kakor da je zgrabil njega samega.

Toda ubil sem morskega volka, ki je zgrabil mojo ribo, je pomislil. In bil je največji dentuso, kar sem jih kdaj videl. In Bog ve, da sem videl velike.

Bilo je prelepo, da bi bilo moglo trajati, je pomislil. Zdaj si želim, da bi bile samo sanje, da bi sploh ne bil ujel ribe in da bi bil sam v postelji na časnikih.

»Toda človek ni rojen za poraz,« je rekel. »Človek je lahko pokončan, poražen pa ne.« Vendar mi je žal, da sem ubil ribo, je pomislil. Zdaj prihaja težki čas in jaz nimam niti ostev. Dentuso je okreten, spreten in bistrumen. Toda jaz sem bil bistrumnejši od njega. Morda niti ne, je pomislil. Morda sem bil samo bolje oborožen.

»Nikar ne razmišljaj, stari,« je rekel glasno. »Jadraj po svoji poti in sprejmi, kar pride.«

Pa saj moram misliti, je pomislil. Zakaj samo to mi je ostalo. To in baseball. Rad bi vedel, kako bi bilo velikemu Di Maggiu všeč, da sem ga tako zadel v možgane. Nič velikega ni bilo, je pomislil. To bi lahko storil kdor si bodi. Toda ali misliš, da so mi bile roke taka ovira kakor kostne ostroge? Tega ne morem vedeti. Z mojo peto je bilo zmerom vse v redu, razen tedaj ko jo je pičila bodeča riba, ko sem med plavanjem stopil nanjo, da mi je golen odrevenela in me je neznosno bolelo.

»Misli na kaj veselega, stari,« je rekel. »Zdaj si vsako minuto bliže domu. Laže jadraš, ko si izgubil štirideset funtov.«

Natanko je vedel, kaj se utegne zgoditi, ko bo dosegel notranji del toka. Toda zdaj ni bilo mogoče ničesar storiti.

»Pač, mogoče je,« je rekel naglas. »Lahko privežem nož na ročaj čnega izmed vesel.«

In to je storil, držeč ročaj krmila pod roko in jadrsko vrv pod stopalom.

»Tako,« je rekel. »Še vedno sem starec. Toda neoborožen nisem.«

Veter je bil zdaj močen in jadral je dobro. Gledal je samo sprednji konec ribe in povrnilo se mu je nekaj upanja.

Neumno je, če ne upaš, je pomislil. Vrh tega mislim, da je greh. Ne razmišljaj o grehu, je pomislil. Zdaj imaš tudi brez greha dosti vprašanj. In tudi nič se ne razumem na greh.

Nič se ne razumem nanj in nisem prepričan, da verujem vanj. Morda je bil greh, da sem ubil ribo. Najbrž je bil, pa čeprav sem storil to zato, da bi se preživel in nahranil veliko ljudi. Toda potem

je vse greh. Ne razmišljaj o grehu. Za to je veliko prepozno in nekateri ljudje so plačani, da delajo to. Kar naj razmišljajo o grehu. Ti si bil rojen, da bi bil ribič, kakor je bila riba rojena, da bi bila riba. Sveti Peter je bil ribič kakor oče velikega Di Maggia.

Toda rad je razmišljal o vseh rečeh, v katere je bil zapleten, in ker ni imel ničesar brati in ker ni imel radia, je veliko razmišljal, in še naprej je mislil o grehu. Riba nisi ubil samo za to, da bi se preživel in jo prodal za hrano, je pomislil. Ubil si jo iz ponosa in zato ker si ribič. Ljubil si jo, ko je bila živa, in ljubil si jo potem. Če jo ljubiš, ni greh, če jo ubiješ. Ali pa še večji?

»Preveč premišljaš, starec,« je rekel glasno.

Toda z užitek si ubil dentusa, je pomislil. Od živih rib živí kakor ti. Ni mrhovinar in tudi ne premikajoča se lakota, kakor so nekateri morski psi. Lep je in plemenit in ne pozna strahu pred ničimer.

»Ubil sem ga v samoobrambi,« je glasno rekel starec. »In dobro sem ga ubil.«

Vrh tega, je pomislil, vsaka reč na kak način ubija vse druge reči. Ribarjenje me prav toliko ubija, kolikor me preživlja. Deček me preživlja, je pomislil. Ne smem preveč goljufati sam sebe.

Nagnil se je čez stranico čolna in odtrgal kos ribjega mesa tam, kjer je zasekal v ribo morski volk. Prežvečil ga je in ugotovil, kako dober je in kako okusen. Bil je čvrst in sočen kakor meso, pa ni bil rdeč. Nič ni bil žilav in starec je vedel, da bi meso vrglo na trgu najvišjo ceno. Toda nemogoče je bilo doseči, da bi se vonj po njem ne širil po vodi, in starec je vedel, da prihaja zelo hud čas.

Veter je stalno pihal. Pomaknil se je bil nekoliko dalje na severovzhod in starec je vedel, da to pomeni, da se ne bo poglel. Gledal je predse, pa ni mogel uzreti nobenega jadra in tudi ne trupa ali dima kake ladje. Samo leteče ribe, ki so se vzdigovale pred kljunom njegovega čolna, bežeč na eno ali na drugo stran, in rumene krpe zalivske trave. Niti ptice ni videl nobene.

Jadral je dve uri, počiva je na srednjem koncu čolna, kdaj pa kdaj prežvečil košček marlinovega mesa in si skušal odpočiti, da bi bil močen, ko je zagledal prvega izmed dveh morskih volkov.

»Ay,« je rekel naglas. Te besede ni mogoče prevesti in morebiti je samo glas, kakršnega bi izgovoril človek nehote, ko bi čutil, da mu je žebelj prebil dlan in se zarinil v les.

»Galanos,« je rekel naglas. Zdaj je uzrl drugo plavut, ki je prihajala za prvo, in po rjavi, trikotni plavuti in po ometajočem gibanju repa je spoznal, da sta lopatonosa morska psa. Sledila sta po

vonju, bila sta razvneti in v toposti svoje velike lakote sta v razvnetosti zdaj izgubljala, zdaj nahajala vonj. Toda ves čas sta prihajala bliže.

Starec je pritrdil jadrsko vrv in zataknil krmilni navor. Nato je vzdignil veslo, na katero je bil privezan nož. Vzdignil ga je nalahno, kolikor je le mogel, zakaj dlani so se mu ob bolečini upirale. Nato jih je nalahno odprl in sklenil na njem, da bi jih zrahljal. Sklenil jih je trdno, da bi zdaj prenašale bolečino, da bi se ne plašile, ter je gledal, kako prihajata morska psa. Zdaj je videl njuni široki, sploščeni glavi in široke prsne plavuti z belimi konci. Bila sta zoprna, smrdljiva morska psa, mrhovinarja prav tako kakor ubijalca, in če sta bila lačna, sta ugriznila tudi v veslo ali v krmilo čolna. Bila sta izmed tistih morskih psov, ki posečejo želvam noge, kadar želve spiyo na površini, in ki naskočijo človeka v vodi, če so lačni, tudi če človek ne diši po ribji krvi ali po ribjem sluzu.

»Ay,« je rekel starec. »Galanos. Pridita, galanos.«

Prišla sta. Toda nista prišla, kakor je prišel mako. Eden se je obrnil in izginil pod čolnič, starec je čutil, kako se čolnič trese, ko se je morski pes zaletaval in vlekel ribo. Drugi je gledal starca s svojimi klinastimi, rumenimi očmi in se nato naglo približal, polkrog čeljusti mu je široko zijal, da bi zgrabil ribo tam, kjer je bila že načeta. Na temenu rjave glave in po hrbtu se mu je jasno kazala črta tam, kjer se možgani stikajo s hrbtnim mozgom, in starec je pognal nož na veslu v stično mesto, ga izvlekel in ga spet pognal morskemu psu v rumene mačje oči. Morski pes je izpustil ribo in se pogreznil; medtem ko je poginjal, je požrl, kar je odtrgal.

Čoln se je še vedno tresel, ker je drugi morski pes mesaril ribo, in starec je izpustil jadrsko vrv, da bi se čoln prečno zasukal in bi se morski pes pokazal izpod njega. Ko je zagledal psa, se je nagnil čez stranico in sunil vanj. Zadel je samo meso in koža je bila trdo napeta, tako da se je nož komaj zabodel. Ob sunku ga niso zbolele samo dlani, temveč tudi rama. Toda morski pes je naglo prišel z glavo nad površino in starec ga je udaril naravnost v sredino sploščene glave, ko je njegov nos prišel iz vode in se dotaknil ribe. Starec je izvlekel rezilo in sunil morskega psa vnovič natanko na isto mesto. Pes je čeljusti zapičene v ribo in je visel ob ribi in starec ga je zabodel v levo oko. Morski pes je še vedno visel tam.

»Ne?« je rekel starec in pognal rezilo med vretenca in možgane. To je bila zdaj lahka naloga in čutil je, kako se je hrustanec razklal. Preobrnil je veslo in potisnil ploski konec morskemu psu med čeljusti, da jih razklene. Zasukal je veslo in ko je morski pes zdrsnil v vodo,

mu je rekel: »Kar pojdi, galano. Potopi se miljo globoko. Pojdi obiskat svojo prijateljico, ali pa imaš morebiti mater.«

Obrisal je rezilo noža in odložil veslo. Potem je poiskal jadrsko vrv, jadro se je napelo in naravnal je čoln v pravo smer.

»Gotovo so je odnesli četrtno, pa še najboljše meso,« je rekel naglas. »Hotel bi, da bi bile to sanje in da bi ne bil nikoli ujel ribe. Žal mi je tega, riba. Zato je vse narobe.« Obmolknil je in ni mu bilo do tega, da bi pogledal ribo. Brez krvi in izprana od valov je bila take barve kakor srebrna hrbtna stran ogledala in njene proge je bilo še vedno videti.

»Ne smel bi bil iti tako daleč, riba,« je rekel. »Ne zavoljo tebe ne zavoljo sebe. Žal mi je, riba.«

Daj, je rekel sam sebi. Poglej si, kako je privezan nož, da boš videl, ali ni vrv prerezana. In potem si uredi roko, zakaj čaka te še več.

»Škoda, da nimam kamna za nož,« je rekel, potem ko je pregledal vrv na ročaju vesla. »Moral bi bil prinesiti kamen s seboj.« Marsikaj bi bil moral prinesiti, je pomislil. Pa nisi ničesar prinesel, stari. Zdaj ni čas, da bi mislil, česa nimaš. Misli, kaj moreš opraviti s tem, kar imaš.

»Veliko dobrih nasvetov mi daješ,« je rekel glasno. »Sit sem tega.«

Držal si je krmilni navor pod roko in potopil obe dlani v vodo, medtem ko je čoln plul naprej.

»Bogve koliko je odnesel ta zadnji,« je dejal. »Toda čoln je zdaj veliko lažji.« Ni želel misliti na razmesarjeno spodnjo stran ribe. Vedel je, da je morski pes ob vsakem zaletu odtrgal nekaj mesa in da riba zdaj pušča vsem morskim psom sled, široko kakor cesto skozi morje.

To je bila riba, ki bi je človek imel za vso zimo, je pomislil. Ne misli zdaj na to. Samo počivaj in skušaj si urediti dlani, da boš lahko branil ribo, kolikor je je ostalo. Vonj po krvi od svojih rok ni zdaj nič v primeri z vsem tem vonjem v vodi. Vrh tega dlani ne krvavita veliko. Nobena zarez ni taka, da bi bilo vredno govoriti. In krvavenje bo morda levici preprečilo, da bi jo zgrabil krč.

O čem morem zdaj misliti? je pomislil. O ničemer. Na nič ne smem misliti in čakati moram naslednje pse. Škoda, da niso bile res sanje, je pomislil. Toda kdo ve? Lahko bi se bilo dobro končalo.

Naslednji morski pes je bil lopatonosec in sam. Prišel je kakor prašič h koritu, ko bi prašič imel tako velik gobec, da bi mogel človek vtakniti glavo vanj. Starec ga je pustil, da je naskočil ribo, in mu je nato pognal nož na veslu v možgane. Toda morski volk je zdrsnil nazaj z naglim odskokom in rezilo noža se je zlomilo.

Starec se je lotil krmarjenja. Niti tega ni gledal, kako se je veliki morski pes počasi pogrezal v vodo, se kazal najprej v naravni velikosti, potem majhen, potem neznaten. To je starca zmerom prevzemalo. Toda zdaj ni tega niti gledal.

»Zdaj imam še kavelj,« je rekel. »Toda ta ne bo dosti prida. Vesli imam, krmilni navor in kratki kij.«

Zdaj so me ugnali, je pomislil. Prestar sem, da bi z udarci pobijal morske volkove. Toda poskušal bom, dokler bom imel vesli, kratki kij in krmilni navor.

Spet je vtaknil dlani v vodo, da jih omehča. Popoldan se je nagibal in starec ni videl drugega ko morje in nebo. Veter na nebu je bil močnejši kot prej in starec je upal, da bo kmalu zagledal kopno.

»Utrujen si, starec,« je dejal. »Notranje si utrujen.«

Šele malo pred sončnim zahodom so ga morski psi spet napadli.

Starec je videl, kako rjavi plavuti prihajata po sledi, ki jo je riba gotovo puščala v vodi. Niti blodila nista, iskaje vonj. Usmerjena sta bila naravnost proti čolnu in plavala sta drug ob drugem.

Zataknil je krmilni navor, pritrtil jadrsko vrv in segel pod krmo po kij. Bil je ročaj zlomljenega vesla, odžagan tako, da je imel kakega tri četrta metra. Zavoljo oprimka na ročaju ga je mogel učinkovito uporabiti samo z eno roko, in medtem ko je gledal, kako prihajata morska psa, je krepko prijel kij z desnico, ovil si je dlan okoli njega. Bila sta g a l a n o s.

Prvega moram pustiti, da dobro zgrabi, pa ga udariti po koncu nosu ali naravnost čez teme, je pomislil.

Morska psa sta se približala skupaj in starec je videl, kako je bližji odprl čeljusti in jih zasadil ribi v srebrni bok, visoko je vzdignil kij in ga težko, s treskom spustil morskemu psu na teme rjave glave. Ko je kij zadel, je starec začutil gumijasto prožno trdnost pod njim. Toda začutil je tudi trdoto kosti in udaril je morskega psa vnovič po vrhu nosa, ko je zdrsnil z ribe.

Drugi morski pes se je po prvem naletu vrnil in zdaj je prihajal z zijajočimi čeljustmi vnovič. Starec je videl koščke mesa z ribe, kako so mu belo kapljali iz kota čeljusti, ko se je zaletel v ribo in zaprl čeljusti. Mahnil je po njem, pa je zadel samo glavo in morski pes ga je pogledal ter odtrgal meso. Starec ga je spet udaril s kijem, ko je zdrsnil proč, da požre meso, in zadel samo težki, trdni gumijasti del.

»Pridi, g a l a n o,« je rekel starec. »Pridi spet.«

Morski pes je prišel v zaletu in starec ga je mahnil, ko je sklenil čeljusti. Mahnil ga je pošteno in z visokega, kolikor je le mogel vzdigniti kij. Tokrat je začutil kost, ki je pod možgani, in udaril ga je

ponovno na isto mesto, medtem ko je morski pes medlo odtrgal meso in zdrsnil z ribe.

Starec je pazil, ali se bo še vrnil, toda nobeden izmed njiju se ni pokazal. Potem je zagledal na površini enega, kako plava v krogih. Plavuti drugega ni videl.

Nisem mogel pričakovati, da bi ju pobil, je pomislil. Svoje dni bi ju bil mogel. Toda oba sem hudo ranil in nobenemu ne more biti posebno prijetno. Ko bi bil mogel vihteti gorjačo z obema rokama, bi bil prvega gotovo mogel ubiti. Celo zdaj, je pomislil.

Ribe ni želel pogledati. Vedel je, da je je polovica razmesarjena. Medtem ko se je bojeval z morskima psoma, je sonce zašlo.

»Kmalu bo tema,« je rekel. »Potem bom videl blesk iz Havane. Če sem predaleč na vzhodu, bom videl luči na enem izmed novih obrežij.«

Predaleč zunaj zdaj ne morem biti, je pomislil. Upam, da nihče ni bil preveč v skrbeh. Skrbeti je moglo seveda samo dečka. Toda prepričan sem, da je zaupal. Mnoge izmed starejših ribičev bo skrbelo. Mnoge druge tudi, je pomislil, v dobrem kraju živim.

Ribi ni mogel več govoriti, ker je bila prehudo razmesarjena. Nato mu je šinilo nekaj v glavo.

»Polovična riba,« je dejal. »Riba, ki si bila. Žal mi je, da sem šel predaleč. Uničil sem naju oba. Toda ubila sva veliko morskih volkov in ugonobila dosti drugih. Le koliko si jih pobila ti, stara riba? Nimaš za prazen nič tega kopja na glavi.«

Všeč mu je bila misel na ribo in kaj bi mogla napraviti morskemu psu, ko bi prosto plavala. Moral bi ji bil odsekati meč, da bi se bojeval z njimi, je pomislil. Pa nisem imel sekire in potem tudi noža ne.

Toda ko bi bil to storil in ko bi ga bil mogel privezati na ročaj vesla, kakšno orožje! Potem bi se bila mogla skupaj bojevati proti njim. Kaj boš storil zdaj, če pridejo ponoči? Kaj moreš storiti?

»Bojevati se z njimi,« je rekel. »Bojeval se bom z njimi, dokler ne umrem.«

Toda v temi, ko se ni pokazal noben blesk in nobena luč, le veter je vlekel in jadro se je napenjalo, je čutil, da je mogoče že mrtev. Sklenil je roke in začutil dlani. Te niso bile mrtve, povzročiti je mogel življenjsko bolečino s tem, da jih je samo odpiral in zapiral. Naslonil se je s hrbtom na krmo in vedel, da ni mrtev. Ramena so mu povedala.

Čakajo me vse tiste molitve, ki sem jih obljubil, če ujamem ribo, je pomislil. Pa sem preutrujen, da bi jih zmolil zdaj. Bolje bo, da vzamem vrečo in si jo položim na pleča.

Ležal je na krmi, krmaril in gledal, kdaj se bo pokazal blesk na nebu. Polovico je imam, je pomislil. Morebiti bom imel srečo, da

pripeljem domov sprednjo polovico. Nekaj sreče bi moral imeti. Ne, je rekel. Storil si ji silo, ko si šel predaleč ven.

»Ne bodi neumen,« je rekel naglas. »In ostani buden in krmari. Še veliko sreče utegneš imeti.«

»Rad bi je malo kupil, če je kak kraj, kjer jo prodajajo,« je rekel.

S čim bi jo mogel kupiti? se je vprašal. Ali bi jo mogel kupiti z izgubljenimi ostvami, zlomljenim nožem in dvema zdelanima rokama?

»Lahko bi jo,« je rekel. »Poskusil si jo kupiti s štiriinosemdesetimi dnevi na morju. Pa bi ti jo bili skoraj prodali.«

Ne smem misliti neumnosti, je pomislil. Sreča je reč, ki prihaja v mnogih oblikah, kdo jo more spoznati? Pa vendar bi je vzel nekaj v kakršni koli obliki in plačal, kar bi zahtevali zanjo. Želim si, da bi videl odblesk luči, je pomislil. Preveč reči si želim. Toda to je tista reč, ki si je želim zdaj. Skušal se je udobneje namestiti pri krmarjenju in po bolečini je vedel, da ni mrtev.

Moralo je biti okoli desetih ponoči, ko je zagledal odblesk luči v mestu. Sprva je bil videti tak, kakršna je svetloba na nebu, preden vzide mesec. Potem ga je bilo stalno videti čez ocean, ki je bil razburkan od naraščajočega vetra. Starec je krmaril v območju bleska in mislil, da mora kmalu zadeti na rob toka.

Zdaj je končano, je pomislil. Verjetno me bodo spet naskočili. Toda kaj more človek proti njim v temi brez orožja?

Bil je tog in zdelan, rane in vsi preveč napenjani deli telesa so ga boleli v nočnem mrazu. Upam, da se mi ne bo treba spet bojevati, je pomislil. Tako zelo upam, da se mi ne bo treba spet bojevati.

Toda opolnoči se je bojeval in tokrat je vedel, da je boj zaman. Prišli so v jati in videti je mogel samo črte, ki so jih delale v vodi njihove plavuti, in njihovo svetlikanje, ko so se zaganjali v ribo. Tolkel je po glavah, slišal, kako so čeljusti sekale in kako se je čoln stresal, ko so grabili od spodaj. Obupno je tolkel po nečem, kar je mogel samo čutiti in slišati, in začutil je, kako je nekaj zgrabilo za kij, pa ga že ni bilo več.

Zbil je krmilni navor s krmila in tolkel in sekal z njim, držal ga je z obema rokama in spet in spet spuščal. Toda bilo jih je vse tja do sprednjega konca čolna, zaganjali so se drug za drugim in skupaj trgali kose mesa, ki se je svetlo kazalo v morju, ko so se obračali, da spet naskočijo.

Naposled je eden prišel še h glavi in starec je vedel, da je končano. Počil je morskega psa z navorom po glavi, tam, kjer so bile čeljusti ujete v težko ribjo glavo, ki se ni hotela odtrgati. Zamahnil

je enkrat in drugič in vnovič. Slišal je, kako se je navor zlomil, in mahnil je proti morskemu psu z razcefranim ročajem. Čutil je, da se je nekam zapičil, in ko je po tem vedel, da je oster, ga je spet zasadil. Morski pes je izpustil in se oddaljil. To je bil zadnji morski pes iz jate, ki je napadel. Tu niso imeli ničesar več jesti.

Starec je komaj še dihal in v ustih je čutil čuden okus. Bil je bakren in sladek in za trenutek se ga je zbal. Toda ne dosti.

Pljunil je v ocean in rekel: »Pojejte to, galanos. In sanjajte, da ste ubili moža.«

Vedel je, da je zdaj poražen dokončno in nepopravljivo, in vrnil se je na krmo in videl, da odlomljeni del navora kar dobro gre v špranjo na krmilu, tako da bo lahko krmaril. Položil si je vrečo na pleča in obrnil čoln v pravo smer. Zdaj je jadral zlahka in se ni predajal ne mislim ne kakršnim si bodi čustvom. Zdaj je bilo vse za njim, jadral je dobro in bistroumno, kolikor je le mogel, da priplove v domači pristan. Ponoči so morski volkovi naskakovali okostje, kakor bi kdo pobiral drobtinice z mize. Starec se ni zmenil zanje, ni se menil za nič drugega ko za krmarjenje. Opazil je samo, kako zlahka in kako dobro jadra čolnič zdaj, ko ni velike teže zraven njega.

Dober je, je pomislil. V redu je, nič ni poškodovano na njem, samo krmilni navor. Tega je lahko nadomestiti.

Čutil je, da je zdaj v toku, in videl je luči obrežnih naselbin vzdolž ob obali. Zdaj je vedel, kje je, in priti domov je bilo igrača.

Vsaj veter nam je prijatelj, je pomislil. Nato je dodal: včasih. In veliko morje z našimi prijatelji in našimi sovražniki. In postelja, je pomislil. Postelja mi je prijateljica. Postelja sama, je pomislil. Postelja bo imenitna. Lahko je, kadar si poražen, je pomislil. Nikoli nisem vedel, kako lahko je. In kaj te je porazilo, je pomislil.

»Nič,« je rekel naglas. »Predaleč sem šel.«

Ko je jadral v mali zaliv, so bile luči na Terasi ugasnjene in vedel je, da so vsi v postelji. Veter je poprej stalno naraščal in je vlekel zdaj močno. V zalivu pa je bilo mirno in prijadral je do prodnega koščka pod skalami. Nikogar ni bilo, da bi mu bil pomagal, zato je potegnil čoln na suho, kolikor je pač mogel. Nato je stopil iz njega in ga pritrdil k neki skali.

Izdrl je jambor, omotal jadro in ga zvezal. Potem si je naprtil jambor na pleča in se začel vzpenjati. Tedaj je začutil, kako neznansko je utrujen. Ustavil se je trenutek in se ozrl, pa je v odsvitlu cestne svetilke zagledal veliki rep ribe, kako je krepko štrlel izza krme čolna. Videl je belo, golo črto njene hrbtenice, temno gmoto glave s štrlečim mečem in vso goloto vmes.

Začel se je spet vzpenjati in na vrhu je padel in nekaj časa ležal z jamborom čez pleča. Skušal je vstati, pa je bilo pretežavno. Sedel je tam z jamborom na ramenu in gledal na cesto. Na drugi strani je šla po svojih potih neka mačka in starec jo je gledal. Potem je gledal samo cesto.

Naposled je odložil jambor in vstal. Vzdignil je jambor, si ga naložil na ramo in se napotil po cesti navzgor. Petkrat je moral posedeti, preden je prišel do svoje kočice.

V koči je naslonil jambor ob steno. V temi je našel steklenico z vodo in malo pil. Potem je legel na posteljo. Potegnil si je odejo na pleča, potem še na hrbet in noge in je zaspal z obrazom navzdol na časnikih, z raztegnjenimi rokami in s kvišku obrnjenimi dlanmi.

Spal je, ko je deček zjutraj pogledal skozi vrata. Pihalo je tako močno, da ribiči s plavajočimi mrežami niso mogli na morje, deček je dolgo spal in potem prišel k starčevi koči, kakor je prihajal vsako jutro. Videl je, da starec diha, potem je videl njegove dlani in se razjokal. Zelo potihoma je odšel, da prinese malo kave, in vso pot dol po cesti se je jokal.

Okoli čolna je bilo veliko ribičev, gledali so tisto, kar je bilo privezано obenj, eden pa je bil z zavihanimi hlačami v vodi in je s kosom vrvi meril okostje.

Deček ni šel dol. Že prej je bil tam in eden izmed ribičev je skrbel za čoln namesto njega.

»Kako mu je?« je zaklical eden izmed ribičev.

»Spi,« je zavpil fant. Vseeno mu je bilo, da ga vidijo jokati. »Naj ga nihče ne moti.«

»Pet metrov in pol je imela od nosu do repa,« je zavpil ribič, ki je bil meril ribo.

»Verjamem,« je rekel deček.

Šel je v Teraso in naročil ročko kave.

»Vročice, z veliko mleka in sladkorja.«

»Še kaj drugega?«

»Ne. Pozneje bom videl, kaj more jesti.«

»Kakšna riba je bila to,« je dejal lastnik. »Še nikoli ni bilo take ribe. Tudi ti si včeraj ujel dve imenitni.«

»Vrag vzemi moje ribe,« je rekel fant in se spet razjokal.

»Ali bi rad kaj popil?« je vprašal lastnik.

»Ne,« je rekel deček. »Reci ljudem, naj ne nadlegujejo Santiaga. Vrnili se bom.«

»Povej mu, kako mi je žal.«

»Hvala,« je rekel deček.

Odnesel je ročko z vročo kavo gor v starčevo kočo in sedel ob njem, dokler se ni zbudil. Nekoč je bilo že videti, da se bo zbudil, pa se je povrnil v trdno spanje in deček si je šel čez cesto izposodit nekaj drv, da pogreje kavo.

Naposled se je starec zbudil.

»Nikar ne sédaj,« je rekel deček. »Popij tole.« Nalil je nekaj kave v kozarec.

Starec ga je vzel in pil.

»Premagali so me, Manolin,« je rekel. »Resnično so me premagali.«

»O n a te ni premagala. Riba ne.«

»Ne. Res ne. Bilo je pozneje.«

»Pedrico bo poskrbel za čoln in opremo. Kaj naj se naredi z glavo?«

»Naj jo Pedrico razseka, da bo za vrše.«

»In kopje?«

»Če želiš, ga lahko obdržiš.«

»Rad bi ga,« je rekel fant. »Zdaj si morava narediti načrte glede drugih reči.«

»Ali so me iskali?«

»Seveda. Z obrežno stražo in z letali.«

»Ocean je zelo velik, čolnič pa je majhen in ga je težko videti,« je dejal starec. Opazil je, kako prijetno je, ko ima s kom govoriti, namesto da bi govoril le sam s seboj in z morjem. »Pogrešal sem te,« je rekel. »Kaj si ujel?«

»Prvi dan eno. Drugi dan eno in tretji dan dve.«

»Izvrstno.«

»Zdaj bova ribarila spet skupaj.«

»Ne. Jaz nimam sreče. Nič več nimam sreče.«

»K vragu sreča,« je rekel deček. »Jaz jo prinesem s seboj.«

»Kaj bo rekla tvoja družina?«

»Vseeno mi je. Včeraj sem ujel dve. Toda zdaj bova ribarila skupaj, ker se imam še veliko naučiti.«

»Dobiti morava dobro sulico za ubijanje in jo imeti zmerom na čolnu. Rezilo lahko narediš iz vzmeti starega Forda. V Guanabacoi ga lahko nabrusiva. Ostro mora biti in nekaljeno, da se ne zlomi. Moj nož se je zlomil.«

»Dobil bom drug nož in dal nabrusiti vzmet. Koliko dni bo trajala ta huda b r i s a?«

»Morda tri. Morda še več.«

»Vse bom imel pripravljeno,« je rekel fant. »Ti poskrbi za svoje dlani, stari.«

»Vem, kako je treba z njimi. Ponoči sem izpljunil nekaj čudnega in zazdelo se mi je, kakor da mi je v prsih nekaj zdrobljeno.«

»Tudi to si popravi,« je rekel deček. »Uleži se, stari, prinesem ti tvojo čisto srajco. In nekaj jesti.«

»Prinesi kake časnike iz časa, ko me ni bilo tu,« je rekel starec.

»Hitro si moraš opomoči, zakaj veliko se lahko še naučim in ti me lahko naučiš vsega. Koliko si pretrpel?«

»Veliko,« je rekel starec.

»Prinesel bom jed in časnike,« je rekel deček. »Dobro si odpočivaj, stari. Iz drogerije bom prinesel nekaj za tvoje roke.«

»Ne pozabi povedati Pedricu, da je glava njegova.«

»Ne. V mislih mi bo.«

Ko je deček šel skozi duri in dol po shojeni poti čez koralne skale, se je spet jokal.

Popoldne je bila na Terasi skupina izletnikov in ko je neka ženska pogledala dol v vodo med prazne pivske posode in mrtve ščuke, je zagledala veliko, dolgo, belo hrbtenico in na njenem koncu velikanski rep, ki se je vzdigoval in se zibal s plimo, medtem ko je zunaj pred vhomom v zaliv vzhodni veter neprenehoma močno burkal morje.

»Kaj je to?« je vprašala natarja in pokazala dolgo hrbtenico velike ribe, ki je bila zdaj samo še odpadek in je čakala, da jo valovanje odplavi.

»Tiburon,« je rekel natar. »Morski volk.« S tem je hotel razložiti, kaj se je zgodilo.

»Nisem vedela, da imajo morski psi tako čedne, lepo oblikovane repe.«

»Tudi jaz nisem vedel,« je rekel njen spremljevalec.

V koči gori nad cesto je starec spet spal. Še vedno je spal na obrazu in deček je sedel ob njem in ga gledal. Starec je sanjal o levih.

(Prevedel Janez Gradišnik.)